

Zd
2310

E

In

D

P. v. d. N. 264, 20

Z d
2310

A. D. G. O!

DISSERTATIO HISTORICA
DE

PETRO DRES-
DENSI,

Quam

JOVA TRIUNO annuente,
Inclyto SENATU Philosophico consentiente
In alma hac PHYLUREA
Sub PRÆSIDIO

VIRI EXCELLENTISSIMI

DN. M. JACOBI THOMASII,
Eloquent. Prof. Publ., Ampliff. Philosoph.
Ordinis Sub-Senior., Min. Principp. Colleg.
Collegiati, &c.

*Præceptoris, suorumq; studiorum Promotoris
filiali Reverentiâ devenerandi,*

Placidæ Συμφιλολογούντων συζητήσει publicè submittit
Ad diem XX. Aprilis, A. E. C. M. DC. LXXVIII.

H. L. Q. C.

JOHANN-CHRISTOPHORUS Schreiber /
DRESDENSIS, Phil. Baccal. SS. Theol. Stud.
ac Sereniff. Sax. Elect. Alumnus.

L I P S I Æ,

LITERIS CHRISTIANI MICHAELIS.

685

M. D. C. C. I.
DISSERTATIO HISTORICA
DE
PETERORUM
ORDINE

QVAE
IOVA TRIUNO
Incluye gratia Philosophico conueniente
M. D. C. C. I.
SIBI PRÆSIDIO

IOHANNES CHRISTOPHORUS EBERHARDUS
Dresensis, Phil. Baccal. ss. Theol. sub.
de vinctis, sax. Elect. Auctore.

L. F. S. I. A.
LITERIS CHRISTIANI MICHAELIS

U
no
D
tri
ro
ve
fec
de
tū
ri
B
pli
ria
nia
ph
Sic
lib
po
za
D
A
M
nd

Juvante Triuno!

§. I.

UT inter *Martyres*, qui pro sanâ religione vitam profuderunt, celebre nomen est JOHANNIS HUSSE, qui à Concilio Constantiensi damnatus ad rogam, inter flammâs beatissimo exitu mortalitatem A. 1415. deposuit: ita non dubitamus *Confessoribus* annumerare PETRUM DRESDENSEM, qui Husso *σὺχρεῖν* Evangelicæ religionis tum in patriâ, quam Germaniam nostram habuit, tum in Academia apud exteros Pragensi, strenuum egit assertorem, pati quæ maluit exilium, quam veritatem semel agnitam abnegare.

PETRUS
DRESDENSIS.

§. 2. Dignus omninò vir, cujus historia, passim quidem obvia, sed haud paulò quàm Husse & pressior, & occultior, adhuc non iisdem ab omnibus, qui calamum illi admoverunt, vestita circumstantiis, curatius exponatur. Quâ occasione licebit simul *Confessoris* alterius, quem JACOBUM MEISNENSEM vulgò, item JACOBELLUM vocant, memoriam renovare: est enim utriusque complicata notitia.

§. 3. Sed circumspiciendi ante omnia sunt fontes, è quibus hauriamus, hoc est, scriptores, ad quorum provocare queamus testimonia. Juvabit autem hic omnium, quorum copia nobis fuit, ordine alphabetico digesta nomina, singulorum libris adscriptis, recensere. Sic enim non fuerit necesse, quoties quisque citandus veniet, toties libri quoque, capituli, paginae, similiumque minutiarum indicia apponere.

§. 4. Petrum ergò Dresdensem memorant Petrus *Albinus* Meissn. Land-Chron. tit. XXV. f. 336. ed. Dresd. 1590. Robertus *Bellarminus* Disp. de contro. fid. Tom. III. lib. IV. c. 20. f. 727. ed. Colon. 1619. Anton. *Bonfinius* rer. Ungar. Dec. III. lib. II. f. 387. ed. Bas. 1543. Martin. *Boregk* Böhm. Chron. f. 346. ed. Witeb. 1587. Abrah. *Bucholcerus*

memoratur
à variis
Scriptoribus,

cholcerus Ind. Chronol. sub A. 1410. p. 376. ed. Francof. 1634. Georg. *Calixtus* Disp. contra Commun. sub unâ §. XXXIV. a) *Sethus Calvisius* Chronol. sub A. 1411. p. 1087. ed. Francof. 1630. Mart. *Chemnitius* Exam. Concil. Trident, Part. II. tit. de Comm. sub utraqve f. 330. ed. Francof. 1609. Leonh. *Coqvæus* Antimorn. f. 258. ed. Mediol. 1619. Mart. *Cromerus* lib. XVI. de reb. Polon. f. 260. ed. Bas. 1568. Jo. Cunr. *Dietericus* auctar. ad Catal. test. ver. p. 189. ed. Cattopol. 1667. Matthæus *Dresserus* Isag. Histor. Millen. VI. p. 174. ed. Lips. 1609. item de urb. Germ. p. 209. ed. Lips. 1613. Jo. *Dubravius* hist. Bohem. lib. XXIII. f. 225. ed. Bas. 1575. Georg. *Fabricius* annal. urb. Misnæ sub A. 1410. p. 139. ed. Lips. Matth. *Flacius* Illyricus Catal. test. verit. p. 732. ed. Francof. 1666. Seb. *Franck* Chron. f. 410. ed. Strasb. 1531. Joh. *Gerhard* conf. Cathol. lib. II. special. part. II. art. 14. c. 7. p. 1076. ed. Jen. 1636. Jac. *Gretserus* c. 62. Mystæ Salmur. p. 506. ed. Ingolst. 1614. Wencesl. *Hagecius* Böhm. Chron. Part. II. sub. A. 1414. f. 73. ed. Prag. 1596. Christoph. *Helvicus* Theat. Histor. f. 138. ed. Marp. 1638. Val. *Herberger* Herb. Postill Part. II. f. 131. ed. Lips. 1613. Joh. Jac. *Hofmannus* Lex. univers. Tom. II. f. 136. ed. Bas. 1677. Joh. *Jonstonus* Polyhist. part. V. p. 646. ed. Jen. 1667. Alb. *Krantz* Wandal. lib. X. c. 2. f. 227. ed. Francof. 1580. Hier. *Kromayer* Hist. Eccles. p. 527. ed. Lips. 1666. item Theol. Positivo-pol. p. 944. ed. Lips. 1671. Wolfg. *Krüger* Catal. Bornehm. Pers. p. 214. ed. Erf. 1627. Bernard. *Lutzenburgus* Catal. hæret. sub. lit. P. b) Phil. *Morneus* myster. iniq. p. 1190. ed. Salmur. 1612. Jo. *Nauclerus* Vol. II. Chronogr. generat. 47. f. 265. ed. Tubing. c) Lucas *Osiander* epit. histor. Eccles. Cent. XIV. lib. IV. c. 7. p. 441. ed. Tub. 1604. Theod. *Petreus* Catal. hæret. p. 92. & 172. ed. Colon. 1629. Jac. *Picolomineus* Cardinal. Papiens. Comment. lib. VI. f. 423. ed. Francof. 1614. d) Gabr. *Prateolus* elench.

a) adjecta hæc Disputatio est Georgii Cassandri Dialogo de Commun. sub utraqve spec. Helmstad. 1642. ubi hæc leguntur p. 100. b) ad manum fuere nobis tres editiones, quæ omnes videntur Colonienses, quanquam non nisi uni, quæ prodiit A. 1529. in 8. nomen loci adscriptum. Altera in 8. est anni 1526. Tertia (quæ quidem cæteris vetustior apparet,) in 4. nec locum nec annum aperte prodit. c) inspectæ sunt & duæ Colonienses, altera A. 1544. f. 915. altera A. 1579. f. 1034. d) Opus hoc totum Jacobi Cardinalis adjunctum est rer. memor. commentariis Pii II, Cæterum ex hoc opere excerpta de Husitis exhibet etiam Marq. Freherus in scriptorib.

elench. hæref. lib. XIV. e) Jo. Andr. *Qvenstedt* de patr. illustr. vir. p. 223. ed. Witeb. 1654. Hartm. *Schedel* Chron. sub. sexta Æt. mundi f. 238. ed. Norib. 1493. Tob. *Schmidt* Zwick. Chron. p. 412. & annal. p. 179. ed. Zwick. 1656. Just. *Söffing* in reb. gest. ab A. 1500. ad 1600. p. 92. ed. Rudolft. 1670. Æn. *Sylvius* c. 35. hist. Bohem. p. 72. ed. Colon. A. 1532. e) Zach. *Theobaldus* Hussitenkrieg Part. I. c. 6. p. 16. ed. Nürnberg. 1623. Jerem. *Weber* Vorred über das Gesangbüchl. lit. a. 10. ed. Lips. 1638. Hieron. *Wellerus* Analect. Part. I. c. 14. verdeutscht durch Mich. *Hempel* p. 133. ed. Freyb. 1596.

§. 5. Jam in his omnibus cum antiquiorem Æneâ Sylviô, (qui & inter Pontifices Romanos Pii II. nomine celebris est,) neminem habeamus, operæ pretium fuerit, integrum ipsius locum apponere.

In his post
Æneam Syl-
vium

§. 6. Fateor, hujus Æneæ judicio, cum de justitia causæ pronuntiandum est, stare nos non posse: accenset enim Petrum Dresdensem, (Pontificiæ quippe religionis adversarium,) pestiferis hominibus atque hæreticis: sed obesse hoc non debet, quò minus in cæteris, quæ & purè sunt historica, & suspicione finistri affectûs non gravantur, ad Æneam cum primis flectamus oculos, qui & iis temporibus ipsis vixit, & Bohemicarum rerum satis peritus fuit f).

§. 7. Sanè verò plerique omnes, quos hoc in argumento lustravimus, aut ipsum aperte citant, aut sua illi, saltem si ultimam scruteris originem, debent, eaque si non omnia, saltem potissima.

§. 8. Factum interim sic est, quod vulgò in rumoribus solet, dum alius ab alio accepta, jam aliquid mutans, prout in mentem res venit, jam cemens non nihil aut addens, disseminat. Solent enim sparsa per varias ut lingvas, ita calamorum crenas, paulatim adeò transformari, ut à primis extrema mirum sæpe in modum dissideant. Quò magis faciendum nobis, ut antiquissimum historiæ præsentis autorem interrogemus.

§. 9. Æneas ergò Sylvius c. 35. hist. Bohem. cum dogmata Val-

cujus inte-

A 3

denfi-

rerum Bohem. Hanov. A. 1602. ubi de Petro Dresdensi leges f. 208. e) Earum, quas consului editionum, vetustissima hæc est. Inspectæ sunt & aliæ, V Volferbytana scil. anni 1620. p. 69. Basiliensis A. 1575. f. 31. & Hanoviensis A. 1602. (sub Freheri scriptoribus rer. Bohem.) f. 141. 142. Atque ex his ut Coloniensi V Volferbytana, sic Basiliensi Hanoviensis satis respondet. f) In præf. hist. Boh. pollicetur, ea se scripturum, quæ partim vide-

ger locus de-
scribitur,

densium, quæ & Hussitis impingit per calumniam g), recensuisset, narrationem his verbis continuat: *Nondum error de Sacramento altaris irrepserat. Sed attulit novam pestem Petrus Dresensis h), [id oppidum Misnae i) super Albim situm k),] qui cum aliis Theutonibus paulò antè l) Bohemiam reliquerat.*

§. 10. *Cognitus inter suos, quia Valdenses lepra infectus esset, patria pulsus, velut hereticorum asylum Pragam repetiit, puerorumq; docendorum curam accepit m).*

§. 11. *Apud Ecclesiam sancti Michaelis per id temporis populum predicando instruebat Jacobellus Misnensis, literarum doctrinâ, & morum præstantiâ juxta clarus.*

§. 12. *Petrus hunc aggressus, mirari se ait, doctum & sanctum virum, qui divina eloquia plebibus exponeret, errorem illum non animadvertisse communionis Eucharistiae, qui jam pridem Ecclesiam pessundasset, in quâ sub unâ tantum specie dominicum corpus populo ministraretur n), cum apud Joannem Evangelistam & Apostolum Christo dilectissimum sub duplici specie panis viniq; sumi jubeatur, dicente Salvatore o): nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

§. 13. *Commotas his M. Jacobellus, cum perquisitis vetustis sanctorum Doctorum codicibus Dionysii præsertim & Cypriani p), commu-*
nionem

rit, partim verò auditu acceperit.

g) Cum Valdenses & Picardis confundi passim ab adversariis fratres Bohemæ (seu Hussitas) observat Joach. Camer. narrat. hist. de Ecclesiis frat. in Bohem. & Morav. p. 6. & 13.

h) Sic ed. Colon. & V Volferbytana; reliquæ duæ, *Dresensis*.

i) *Misnae*, Hanov. Sed constat, veteres *Misnam* potius scripsisse, sive regionem totam, ut h. l. (quam *Misniam* hodiè vocamus,) sive urbem, (quam *Misenam*,) significare vellent.

k) Sic Basil. & Hanov. Cæteræ duæ, omisso fluvii nomine, & duabus vocibus reliquis in unam concrescen-
tibus, *super situm*. Quæ lectio minùs clara postea in deteriorem, & planè corruptam transiit apud Bern. Lutzenburgum, (hic enim disertè citat Sylvium,) *super Sitium*. *Oppidum Misnae super Albim situm* reperies & apud Hartm. Schedel, haud dubiè describentem hæc è Sylvio. Sic Boregl f. 346. *Petrus von Dresden / an der Elbe in Meissen gelegen.*

l) Anno videl. 1409. quo discedentes à Pragenfi Academiâ Germanos Lipsiensi nostræ originem dedisse constat. Migrationis hujus & apud Sylvium in præcedentibus mentio.

m) *accipit*, ed. Basil. & Hanov. *suscepit*, Lutzenburgus & Præteolus.

n) seqvot editiones Bas. & Han. Reliquæ duæ minùs benè: *ministrat*.

o) Joh. vi. v. 53.

p) Fabricius Jacobellum à Petro Dres-

nionem calicis laudatam invenisset: prohibitus apud sacellum Archangelus Michaelis predicare, in templo majore sancti Martini cathedram sortitus, commonere q) populum coepit, ne deinceps communionem calicis, sine qua salvari nemo posset, quoquo pacto negligenter.

§. 14. Huic omnes haeretici consenserunt, haud modicam gestientes letitiam, quod articulum invenissent, in Evangelicam lege fundatum, per quem Romanae sedis vel ignorantia vel nequitia argui r) posset.

§. 15. Haec Sylvius. Cujus non pauca cum repetiisset Fabricius, ea subjungit, quae ad integrandam Petri nostri historiam non possumus hic omittere. Quamquam enim ex aliis ea s), & cumulatiores quidem, promere poteramus: Fabricius tamen vel eo nomine placuit, quod hunc maximè viderentur alii secuti hanc in re non minus, quam Sylvium in ceteris.

§. 16. Sic ergo ille Annal. Misn. sub A. 1410. p. 140. Fuerunt tum temporis hi duo viri, Jacobus & Petrus, Johannis Husfi socii, quibus annumerantur Hieronymus Pragensis, Johannes Gesniti, Stephanus Paletius, Matthias Engeranus, Petrus Lunensis.

§. 17. Petrus ille t) rediit in Misniam, & ludi moderator fuit primum in patria u), deinde Chemnicii & Zuicaviae.

§. 18. Hymnos Ecclesiasticos (tum introitus vocabant) de quibusdam diebus festis, item de natali Christi, in quibus Germanica Latinis mixta sunt, ipse magnam ex parte composuit, qui usque ad nostra tempora in usu fuerunt.

§. 19. Quae jam è Sylvio partim, partim è Fabricio descriptimus, summam eorum continent, quae jam paulò exquisitius distinguere, dilatare, illustrare, disceptare, aut aliorum saltem relinquere judicium propositum est. Quam quidem in re sic versari nos decet, ut semotis affectibus, quos alioqui mereri poterant personae, quarum sive exponendae sunt historiae, sive audienda testimonia, nihil habeamus ingenuam veritate antiquius.

§. 20. Pla-

denfè Dionysii & Cypriani libris edoctum ait.

Hanov. & V Volferb.

§. 17. 18. memorabuntur.

ad §. 29. lit. o.

cum Bucholcero (de quo §. 23.) Misnam urbem, seu Misenam hinc intelligunt, illis probandum prius, hanc eandem quoque à Fabricio pro patria Pe-

q) commovere, Bas.

r) Bas. & Han. coargui.

s) cum primis quae

t) Dresdensem intellige. Vide quae dicemus

u) scilicet urbe, quam Dresdam esse docebitur §. 22. Qui

excellit Ge-
org. Fabri-
cius,

quaedam

Sylvio inta-
cta

adjungens.

PETRI
DRESEN-
SENSIS

Seculum no-
tum,

Familia
ignota.

Patria
Dresda,

non Misena;

§. 20. Placet ordiri à tempore. Ante duo cum dimidio secula jam viguisse nostrum, è suprà dictis x) abundè patet. Annum & diem natalem qui prodierit, neminem scimus.

§. 21. Ne parentum quidem aut familiae, ad nos ulla pervenit notitia: adeò hìc omnes, quos consulimus, obmutescunt. Nempe silentium hoc debemus illorum temporum consuetudini, quibus cognomen sibi multi, quod simul à paterno genere poterant, à solâ sumebant patriâ: nam sic familiam, nisi aliàs ea detegeretur, delitescere fuit necesse. Quis, si nihil aliud audiat, quàm Petrum *Dresdensem*, Johannem *Hus*, (nam & huic cognomen à vico natali,) Hieronymum *Pragensem*, Jacobum *Misnensem*, divinare ex his appellationibus poterit stirpem cujusque paternam?

§. 22. Interim cognomen hoc Petri *Dresdensis* conscios facit nos urbis, quæ natalis nostro extitit, D R E S D Æ y) videlicet. Quam hodiè Potentissimi Electoris Saxoniae, Domini nostri Clementissimi sedem, harum Provinciarum caput, ocellum Misniae veneramur.

§. 23. Quòd igitur Bucholcerus Petro nostro *Misnam urbem* dat patriam z), vix aliunde est, opinor, quàm quod Fabricium, (hunc enim allegat,) nomen urbis patriæ non exprimentem a), minùs commodè interpretatus est.

§. 24. Sed quid Dubravio faciemus? quid Cromero? Hi ubi de Petro nostro loquuntur, pro *Dresdensi* cognominant *Misnensem*, & Jacobelli popularem faciunt b). An igitur ipsi *Misenam* urbem, quæ

tri habitam fuisse. Confer quæ dicemus §. 100. x) §. 1. §. 9. l. §. 16.

y) Clarum hoc vel ex Aeneæ Sylvii verbis §. 9. Hinc noster Cochläo (cit. Jo. Cunr. Dieterico) audit Petrus ex *Dresdâ Misnia oriundus*, Hier. VVellerro & Seb. Franco, Petrus von Dresden / Hagecio & Albino, der Geburt von Dresden Dresserus quoque de urbibus p. 210. *Dresda natum* asserit.

z) verba Bucholceri: *Petrus Dresdensis in Misniam rediit, & Ludimoderator fuit primùm in patriâ Misnae, deinde Chemnitii & Zviccaviae*. Vocabulo *Misnae* urbem hìc, non regionem indicari, præter constructionem vocum & illud arguit, quòd *Misnae Chemnitium* opponit & *Zviccaviam*, urbi uni videlicet alteram ac tertiam, quod non perinde procedit de regione Misnicâ. Non procul hinc abeunt ista Hofmanni, Bucholcerum citantis: *Ludimoderator primùm Misniae fuit, dein Chemnitii &c.*

a) dum generatim dicit: *primùm in patriâ*, suprâ §. 17. b) Dubravius: *Tandem Petrus quidam*

quæ (saltem ex vulgari persuasione) Jacobelli natalis habetur, Petro quoque patriam dederunt? An *Misnensem* non ab urbe, sed à regione patria c) voluerunt exaudiri à nobis?

§. 25. Omnino sensus illorum perinde obscurus est, ac Prateoli & Petrei, qui dum Petrum nostrum patriam fatentur *Misnensem* d), dubites, an urbem ipsi natalem, an provinciam hoc vocabulo exprimere voluerint. Quamquam enim à *Dresdensis* cognomine non abstinent, communem tamen ipsi cum Jacobello patriam relinquunt.

§. 26. Nos verò non dubitamus *Dresda* Petrum hunc asserere civem. Neque aliam ob causam *Dresdensis* appellatur passim e), [quod quidem hodiernæ loquendi consuetudini aptissimum vocabulum est,] vel (quod antiquitatem superiorum temporum sapit,) *Dresensis* f), *Dressensis* g), aut *Dresnensis* h).

unde *Dresdensis* ipse cognominatur.

§. 27. Non dissimulandum hoc loco, esse quidem, qui *Trecensem* scribant, vel *Trezensem* i), item *Trasensem* k). Sed evenit nimirum hic, quod alias in propriis nominibus l) solet, ut variis cor-

B

rumpan-

Misnensis -- gestiens ad Jacobellum popularem suum accessit. Cromerus: *Jacobellus & Petrus Mysnenses Germani nonnihil & ipsi de suo ad ea dogmata adjectere.*

c) Sic illud capias Flacii: duo docti viri Misnenses, alter Petrus *Dresnensis*, alter Jacobus *Misnensis*

d) Prateolus: Petrus *Dresensis* Germanus natione. & patriam *Misnensis*. Eidem paulò post *Jacobellus Misnensis* etiam patriam est.

Petreus: Petrus *Dressensis*. -- Patriam hic Germanus, utpote *Misnensis*. Et de Jacobello: Fuit hic patriam *Misnensis*.

e) ita vocant post Fabricium Bellarminus, Calixtus, Calvinus, Coqvæus, Gretserus, Helvicus, Jonstonus, Kromayerus, Mornæus, alii.

f) ab Æneâ Sylvio, supra §. 9. Quem in hoc imitantur Jac. Picolomineus in ed. Hanov. (nam in Francof. perperam leges: Petrus ab *Drasensi* oppido *Misna*.) Schedelius, Kranzius, Lutzenburgus.

g) à Petreo, verbis, quæ descripsi lit. d. ad §. præced. Qui tamen, ubi p. 92. de Jacobello agit, *Dresensem* scribit.

h) à Flacio, Hujus quoque verba quæ ad § præc. lit. c.

i) Utrumque leges in diversis Naucleri codicibus. E Nauclero *Trecensem* etiam appellat Oslander. Sed hic audiamus illud Fabricii: *Nauclerus non rectè Trecensem nominat.*

Cavendum omnino, ne quis fortè confundat nostrum cum Petro Comestore, qui propè duobus eum seculis antecessit, quem Petrum *Trecensem*, (quia scilicet *Trecensis* Ecclesiæ presbyter fuit,) appellari videas à Jac. Frisio f. 684. (conf. 689.) Biblioth.

k) Bonfin. f. 387. rer. Ung. Scripserat Sylvius *Dresensem*. Hinc *Drasensis* factus Jac. Picolomineo, (vide paulò ante lit. f.) Bonfinio denique *Trasensis*. Typothetarum culpa hæc magis, an ipsorum fuerit scriptorum, non defini.

l) Sic apud Jac. Picolomineo

rumpantur modis. Qvi *Treccensem* appellaverit, id quod ad contemptum refertur *m*), nondum reperi.

non Lunensis.

§. 28. Etiam *Petrum Lunensem* vocari nostrum à quibusdam, est qvi retulerit in literas *n*), quoniam id fecerint, non addens: nec ipse nominare quempiam possum: nisi vir doctus forte Fabricium habuit in animo.

§. 29. Sanè verò Fabricium legens obiter aliquis verba ejus interpretari sic potest, quasi *Petrum nostrum* appellaverit *Lunensem*. Sed aliter judicabit, qvi circumspectius intuebitur *Fabricium o*).

[Duo Petri de Luna

§. 30. Monendum hìc $\omega\varsigma \epsilon\upsilon \pi\alpha\rho\epsilon\gamma\delta\omega$, quisquis ille *Petrus Lunensis* fuerit, quem *Petrum de Lunâ* (oppidum id est Bohemiarum) vocat *Albinus p*), distinguendum esse ab ejusdem nominis alio *Petro de Lunâ*, (qvi Antipapa Benedicti XIII. nomen assumpsit,) Husfi quidem & ipso, si fortunam utriusque spectes, utcunque socio, (fuit enim huic ab eodem Constantiensi Concilio, quod Hussum rogo addixit, abjudicata Pontificalis corona,) sed nec religione, nec moribus, qvi cum Husso comparetur, digno *q*).

§. 31. Husfi

um, quæ in ed. Hanov. f. 207. *Lipsia* rectè legitur, eam in ed. Francof. f. 421. ridiculè videas vocari *Liziscam*. Fortasse *Jacobus iste Lipsicam* scripserat, ut *Aeneas Sylvius* juxta ed. Colon. p. 68. & *VVolferyt*. p. 66. *Lipsicam*.
m) *Kromay Theol. Posit.* p. 495. Conf. eund. *Hist. Eccl.* p. 527.

n) *Tob. Schmidt Zwief. chron.* p. 412. *Petrus Dresdensis*, welchen auch etliche nennen *Petrum Lunensem*.
o) *Socios Husfi septem recenset Fabricius* (suprà §. 16.) extremo loco *Petrum Lunensem* nominat, Statim pergit: *Petrus ille rediit in Misriam*, &c. Quod quidem haud dubiè ad *Petrum Dresdensem* (atque sic disertè vocat, *Fabricium citans*, *Bucholcerus*), pertinet, in paulò præcedentibus ab ipso *Fabricio* nominatum & à *Lunensi Petro* satis clarè distinctum: sed festinantis & incauti *Lectoris* oculus facile potuit hoc, licet perperam, ad immediatè præcedentem *Lunensem* trahere, utque sic eundem *Lunensem* habere cum *Dresdensi*.

p) *Meissn. Land-Chron.* f. 336. (ubi, perinde ut *Fabricius*, *Husfi* socios commemorat:) *Petrus von Laun / oder de Luna*. Ad *Lunenses* epistola extat *Jo. Husfi Tom. I.* oper. ejus f. 100. ed. *Norib. A.* 1558.
q) *Petrus hio de Lunâ* notissimum scriptoribus variis nomen est. Hic de eo tantum *Leonh. Coqvæum* audiemus *Tom. II Antimorn.* f. 234. *Clemens VII. Antipapa Avenione obiit A.* 1394. 16. *Septembris*, cui eodem mense successit *Petrus de Lunâ*, dictus *Benedictus XIII. nobilissimâ familiâ ortus*, *Juris civilis ac sacri cognitione excellens*. *Mortuo Clemente VII. ex Cardinalibus illius factionis pro se quisq. jurarat, si eligeretur, Pontificatu abiturum, modò idem facere, qvi Roma se acbat Pont. sex, ani-*

§. 31. Husfi verò in religione socium Petrum de Lunâ forsitã aliquis illum esse putabit, quem inter testes veritatis Flacius r) laudat his verbis: *Petrus de Lunâ vixit ante annos 150. Disputavit contra auctoritatem Papæ & spiritualium. Dixit, non esse timendam, præsertim cum eâ abutantur. Atq; ob hanc tam veram sententiam nihilominus tanquam hereticus ob Anticristo damnatus est.*

§. 32. Habet hoc, fateor, speciem aliquam veri. Sed res nondum clara satis. Quid enim est, quòd Joannes Baleus s) hæc ipsa, haud dubium quoniam ex Flacio hausta t), totidem propè verbis de Antipapâ illo Benedicto XIII. enunciat, hoc addens, quòd Petrus de Lunâ disputaverit ista, *antequam esset in Papam electus?*

§. 33. Hæc ergò si cum ante dictis comparemus, in divortia non una distrahi mens nobis potest. Aut enim Flacii mentem non affecutus Baleus Petrum de Lunâ Bohemum cum ejusdem nominis Hispano u) confudit; aut, si Hispanum hunc voluit Flacius, deserenda nobis illa, quam §. 31. proponebamus, suspicio; aut Flacius ipse passus est aliquid humani, de quo & quid scriberet, vel ignorans, vel non satis habens exploratum.

§. 34. Ac Flacium quidem hîc aberrasse ita conficias porrò. Nam si de Bohemo cogitavit, cur non simul Husfi mentionem, ut sub Petro Dresdensi x) iniecit? Si de Hispano, cur non addidit, quæle quid sub Aneâ Sylvio y), aliter eum sensisse nondum Papam z),

confusi à
Flacio,

B 2

aliter,
num induceret. Verum Benedicto post sui electionem de abdicatione memoria nulla; imò cum ad eum Avenionem à Rege Francia tres Duces Burgundus, Aurelianensis, Bituricensis Legati venissent, oratum flagitatumq; ut pacem terra redderet memor jurisjurandi sui, nihil ab eo impetrarunt, & re infecta abierunt. Et cum sibi timeret à Rege Francia, schismatis tollendi, & pacis Ecclesie reddenda studio, dissimulato habitu clam se subduxit Avenione, & in Catalanos abiit, ubi multis annis in suâ opinione obduratus vixit: & cum Joannes XXIII. & Gregorius XII. in Concilio Constantiensi cessissent, nec ille tum quidem cedere voluit, & schismaticus obiit. r) Catal. Test. Verit. p. 934. ed. Basil. A. 1556.

s) Act. Rom. Pontif. p. 388. t) Quamquam enim hîc Flacium non citat: tamen mox p. seq. 389. de Theodorico à Nyem quædam referens, disertè ad Flacium provocat, apud quem etiam ista eadem leguntur paginâ, quæ priora ad Petrum de Lunâ pertinentia. u) Antipapam illum Petrum de Lunâ Hispanum fuisse natione, habes apud Ludov. Jacob. à S. Carolo Bibliothec. Pontif. p. 234. x) p. 852. y) p. 955. 956. z) Lo-

aliter, cum Antichristi spiritum suscepisset? cur de Pontificata ejus ne mutavit quidem?

forte Lutzenburgum

§. 35. Quid ergo tandem? An ista scribens Flacius oculos habuit in Catalogo hæreticorum Bernardi Lutzenburgi, in quo hæc legas: *Petrus de Lunâ probatur esse hæreticus, schismaticus, temerarius, scandalosus, sacrilegus, notoriè & publicè errasse contra catholicam & evangelicam veritatem, superpotestate & autoritate Ecclesiæ. Et Jo. Gerson fecit duos libros a), in quibus articuli generales & speciales dicti Petri ponuntur, & vipera nuncupatur.* Equidem hæreticum hinc vocat Lutzenburgus, quem testibus veritatis accenset Flacius: sed multi nimirum veritatis testes repetendi fuerunt Flacio ex iis, quos Lutzenburgus aliique Papistæ pro hæreticis habent. Tales Wicleph, Hus, Hieronymus Pragensis, Petrus Dresdensis, Jacobellus, alii plures.

non intelligente.]

§. 36. Fieri ergo potuit, ut ista Lutzenburgi raptim legens Flacius, nec interim de Antipapâ illo, (videlicet Antipapæ titulum tacentem quoque Lutzenburgo,) cogitans, visus sibi fuerit reperisse aliquem veritatis testem, eamque ob causam, quæ super autoritate Ecclesiæ sic asseruit Petrus de Lunâ, ut eum hæreseos accusaret Pontificius scriptor, in eum trahenda sensum existimaverit, qui testem eum Evangelicæ veritatis argueret b).

§. 37. Si hæc ita sunt, erravit omninò Flacius, dum Antipapam illum, (de hoc enim ista Lutzenburgi exaudienda esse dubitare, qui libros Gersonis inspexerit, nemo potest,) testibus aggregavit veritatis. Etiam erravit Baleus, dum asseruit, disputavisse Petrum illum contra autoritatem Papæ, antequam esset in Papam electus: nullo enim hoc idoneo vinci teste poterit.

PETR.
DRES-

§. 38. Verùm hæc relinqvamus, & à diverticulo redeamus in viam, à Petro *Lunenfi* ad *Dresdensem*. Academiæ eo tempore magna

quor ex hypothesi Balei, de quâ in fine §. 32. a) Extant hi parte I. Oper. Gersonis, cujus & verba maximam partem expressit Lutzenburgus. Apparet autem è Gersone, scripsisse Petrum de Lunâ (Antipapam) responsiones ad citationem contra se factam à Concilio Constantiensi, item tractatum de schismate. Liber etiam ejus de potestate summi Pontificis & Concilii perhibetur extare in Bibliothecâ Vaticanâ, teste Ludov. Jac. à S. Carolo Biblioth. Pontif. p. 234. b) Cum his confer, quæ monebuntur §. 49.

magna in Germaniâ nostrâ erat raritas. Ad Pragensem igitur Bohemiam noster se contulit. Sed eandem in famoso Teutonum cum Bohemis schismate, quod A. 1409. Pragensi ruinam, Lipsiensi nostræ auspicia dedit, cum ingenti popularium multitudine iterum deseruisse proditur c).

DENSIS
à Pragensibus
redit in patriam ;

§. 39. Docentium autem è numero an discentium, (constat enim, utriusque fortis Academicos migravisse,) tùm fuerit noster, nemo docet. Neque illud Sylvius definit, Lipsiamne nostram adierit Petrus, an in urbe natali alibive fortunam experiri maluerit d). Licet ergò & nobis hoc loco id præterire. Et commodior aliquid hâc de quæstione decidendi occasio nascetur postea e).

§. 40. Proximum ita, ut reditum ejus in Academiam Pragensem videamus. Patriâ pulsum, quòd *Valdensium* leprâ infectus esset f), Pragam repetiisse narrat Sylvius, velut asylum *hæreticorum* g). Quòd *Valdenses* hîc, quòd *hæreticos* memorat, de Husfitis interpretandum. De *Valdensibus* jam suprà h) reposuimus aliquid. De *hæreticis* habeat sibi responsum Fabricii i). Nos non dubitamus Petri Dresdensis nomen è Lutzenburgi, Prateoli, Petrei Catalogis hæreticorum expunctum transcribere cum Flacio in Catalogum testium veritatis.

è patriâ
pulsus ob religionem

§. 41. Observandum interim, quanquam in illo nationum disfidio à Germanis suis contra Hussum cæterosque Bohemos stetit noster, minimè tamen ab Husfi doctrinâ fuisse alienum. Cum temperamento igitur capiendum, quod aliàs memorari solet, *Germanos pro Romana Ecclesiæ decretis omni contentione propugnasse, Bohemos contra Husfi dogmata non tueri solum, sed propagare etiam omnibus modis conatos esse* k).

non solis Bohemis,

sed etiam

§. 42. Sanè verò divinæ veritati & inter Germanos tùm fuere, quicederent, & inter Bohemos, qui reniterentur l): ut taceam è cini-

Germanis
quibusdam

B 3

neri-

c) Regredere ad §. 9. lit. l. d) Viri docti, juvenesque studiosi Pragâ abeuntes alii (quemadmodum fit,) aliò commigrarunt, ut hospitium Musis, sedemque idoneam quærerent. Joh. Friderich. paneg. secul. de Acad. Lips. p. 14.

e) §. 98. f) Eodem sensu Jac. Piccolomineus pro *VViclephitano* inter suos agnitum referit. g) §. 10. h) lit. g. ad §. 9. i) Annal. urb. Misn. p. 140. (ubi quidem ad illa Sylvi verba respicit, quæ §. 14. recitavimus:) *Hæreticos quâ fronte dicat eos, qui ipsius Christi institutum & legem Evangelicam fundamentum habeant, ipse rationem reddet Filio DEI, judici iusto.* k) Io. Frider. paneg. secul. de Acad. Lips. p. 12. l) Hussus in

persuasam
ab Husso,
causam DEI
sincere a-
gente,

remigrat
iterum ad
Pragenses,
& Ludima-
gistrum
agit;

neribus Husfi non paucos effloruisse martyres Germanos *m*).

§. 43. Jam neque certamina illa duo Pragensia, de religione unum, de Academico regimine alterum, confundi sic debent, quasi par fuerit in utroque scopus Husfi, liberanda scilicet Pragensis Academia à Germanis. Id quod notandum adversus Æneam Sylvium *n*), aliosque Pontificios *o*), qui ut Husfi in religione zelum suspectum reddant, id eum egisse garrunt, ut victi disputationum Wicleficarum argutiis Germani Academiam ultrò desererent; quod cum non succederet, tum demum à Wenceslao Rege politicum fuisse subsidium quæsitum, qui præcipuas administrandæ Academiae partes Teutonibus ereptas in Boemos transtulerit. Quis credat Hussum negotio DEI, quod eum pietate maximè seriâ egisse postea probavit rogas, tam scelerata consilia, tam improbos affectus miscuisse?

§. 44. Jam si, quæ reversi ad Pragenses conditio Petri fuerit, quæras, his verbis respondebit Sylvius *p*): *Puerorum docendorum curam accepit.* Obscura locutio. Nescias enim de privatâ scholâ, an publicâ sit sermo. Prius Picolomineo *q*) dicas placuisse; posteriore Dressero, Fabricio, Bucholcero *r*). Res, ut apparet, è meris post Æneam scribentium conjecturis determinata. Quod autem Wolfgangus

Epistolâ, quam ex itinere Constantiensi scripsit ad suos, Germanorum in se benevolentiam, passim sibi transeunti declaratam, cum laudasset, ita pergit (Tom. I. Oper. f. 58.) *Etiâ scitote, quòd nullum adhuc sensi inimicum. Confiteor ergò, quòd non est inimicitia contra me major quàm à regnicolis Bohemie.* *m*) de quibus infra lit. o. ad §. 89. *n*) c. 35. Hist. Bohem. de Husso, (cum præmisisset, ipsum eminuisse inter eos, qui Theutonicorum odio tenebantur:) *Hic cum esset ingenio peracri, & lingvâ disertâ, multumque dialecticis oblectaretur, & peregrinas opiniones amaret, avidè admodum VVyclebitarum doctrinam arripuit, eaque Theutonicos vexare magistros cœpit, sperans eo modo confusos Theutones scholas relicturos. Quòd cum non succederet, (sic omninò, quanquam negandi particula abest hîc editionibus quatuor mihi visis, legendum esse docebant verba Bonfinii & Piccolominei lit. seq. proferenda,) à Venceslao impetratum, ut Pragensè gymnasium ritu Parisiensis (ubi videlicet suffragiorum prærogativa penes exteros non est,) gubernaretur. Ea res magistratum Scholæ Theutonibus abstulit.* *o*) Iac. Piccolomineum, & Ant. Bonfinium. Quorum lit. præc. promissa verba hæc sunt: Bonfinii: *Mox quum res è sententiâ non succederet, Piccolominei: sed ea res cum parum conatui respondisset.* *p*) supra §. 10. *q*) ad tollendam, inquit, *inopiam litterarium puerorum ludum instituit.* *r*) Dressero Millen. V I. p.

gus Krügerus s) innuit, Petrum eo tempore *Professorem* Pragæ fuisse, id gravio rem testem desiderat.

§. 45. Optimi autem viri existimatio non periclitabitur, si maxime opinemur, ultra privata scholæ pulverem Pragæ non surrexisse. Accedet hinc potius haud parum gloriæ Numinis Divini, quod instrumentis etiam abjectis ad sublimes operas uti felicissime solet.

§. 46. Atque sic etiam hic factum. Primum t) Sylvius memorat Petrum Dresdensem, qui doctrinam de Sacramento altaris Bohemiam attulerit. Quam *erroris* quidem ipse vocabulo infamat, ac *pestem* vocat: nos Evangelicæ veritatis ornare encomio non dubitamus.

§. 47. Injicienda hic mentio *Jacobi Misnensis*: nam & hunc à Petro inductum operam huic negotio commodasse memorat Sylvius u). Pro Jacobo ipsum videas passim *Jacobellum* nuncupari, non ab hostibus modo, quorum censuram hæreticus est, Lutzenburgo puta, Prateolo, Petreo x), aliis y), sed socio quoque religionis Hussi z): ut adeo

p. 174. Petrus Dresdensis audit *Schola Pragensis moderator*; Fabricio & Bucholcero *Schola vicina* [templo puta D. Michaelis, in quo Concionatorem egit Jacobus Misnensis,] moderator. Confer illud Hagecii f. 73. Es war -- bey der Capellen S. Michaelis -- ein Priester mit Nahmen Jacobellus, -- und hatte in seiner Schulen einen Magistrum, mit Nahmen Petrus von Dresden. Quibus similia dabit Dresserus de urbib. Germ. p. 209. s) Verba Krügeri dabimus lit. l. ad §. 87. Quæ quæquam sic ambigua sunt, ut nescias, intelligenda veniant de temporibus Pragensis Academia dissolutionem antegressis, an subsequitis: ad hæc posteriora tamen respexisse potius Krügerum suspiceris. t) respice iterum ad §. 9. Quæquam enim non disertè *primum* vocat: quin hoc voluerit tamen, nemo ambiget, qui ipsum legerit. Confer phrasin Lutzenburgi, quam describemus infra lit. f. ad §. 49. Qui apertè in hoc negotio partes ipsi primas dederint, eos reservabimus §. 74. lit. o. u) supra §. 11. seqq. x) scripserunt hi Catalogos hæreticorum. y) Bellarmino, Gretsero &c. z) scripserat Hussus ad Jacobellum è carcere Constantiensi. Responderat Jacobellus, hujusque responsi pariter & epistolæ, cui sic responderat, copiam fecerat amico falso, à quo eadem delatæ Constantiam ad Michaelem de Causis, hostem Hussi, flammis inimicorum auxerunt. Scribit ergò Hussus ad Petrum [quem vel *Dresdensem* esse nostrum vel *Lunensem* aliquis conjiciat,] *dolens* [ipsa Hussi verba recito,] *de nequitiâ Michaelis & suorum speculatorum, & de Magistro Iacobello, qui maxime prædicat, ut caveant sibi homines ab hypocritis & solus maxime decipitur per hypocritas, & credit hypocritis.* Prima hæc Epistola earum est, quæ scriptæ ab Hussi è vinculis Constantiensibus ad nos pervenerunt, legiturq;

de sacro calice monet

Jacobellum

ut adeò contemptui hoc nomen cum Fabricio *a*) imputare non sit
necessè *b*). Neque nostri *c*) sic eum appellare verentur.

natione

Bohemum,

§. 48. De patriâ ipsius dissentiunt scriptores. Plerisque & in
his Hagecio, Germanus est, adeoqve conterraneus Petri nostri: atq;
hi *Mysenensem, Misenensem, Misinensem, Misnensem*, (Misnam enim ur-
bem, seu Misenam ei dant natalem,) in calamo habent. Alii *Misen-*
sem seu *Mysensem* malunt à Mysâ Bohemiæ oppido, affirmant enim
Bohemum fuisse *d*). Quæ sententia quanquam nobis quoque se ap-
probat, *Misnensem* tamen eum subinde appellare non dubitavimus
vulgarem stylum secuti.

(Flacii error

§. 49. Quòd autem Flacius & Mornæus scribunt, Jacobum
hunc Misnensem, perinde ut Petrum Dresdensem, patriâ pulsum Pra-
gam se contulisse, in eâque re ad Æneam Sylvium provocant *e*): mal-
lem provocassent Flacius quidem ad Bernardum Lutzenburgum,
Mornæus

Tom. I. oper. ejus f. 71. Citat eam & Dietericus unâ cum aliâ de Iacobello,
cujus verba reservabimus §. 58. *a*) Annal. urb. Misn. p. 139. *Hujus Ja-*
cobi non in nostris solum annalibus, sed etiam in scriptoribus Boemicis, Polonicis,
Ungaricis, Anglicis, Gallicis, Italicis fit mentio: ab exteris tamen Iacobellus per
contemptum appellatur. Simile judicium Petri Albini leges f. 336. Meißn.
Land-Chron. *b*) Quæ ergò deminutivæ appellationis causa? An quia sta-
turâ parvus fuit? Sic *Antoninum* [Archiepiscopum Florentinum] ob statu-
ram pusillam hoc nominis adeptum esse discas è Miræo I. Biblioth. Eccles.
f. 269. *c*) Cammerarius, Dresserus [de urb.] Kromayerus. *d*) Bo-
hemum faciunt Lupacius [Ephem. rer. Bohem. sub 3. & 9. Augusti,] Pe-
tro etiam Albino citatus: Zacharias item Theobaldus, denique Io. Cun-
radus Dieteticus, simul ad Adrianum Regenvölschium provocans, qui I. Hi-
stor. Eccles. Slavon. Provinc. 6. p. p. 15. ex Bohemicis scriptoribus id
ostenderit. *e*) Utriusque verba, quoniam aliis aliis utitur, adscriben-
da veniunt. Flacius ergò, *Tempore Joannis Hus, inquit, duo docti viri Misnen-*
ses, alter Petrus Dresnensis, alter Jacobus Misnensis, quia cum Pontifice non sen-
tiebant, pulsi patriâ Pragam se ad Hus contulerunt, ac eum de communionem sub
utraqve specie docuerunt, ut Sylvius testatur. Mornæus autem: *Petrus Dresden-*
sis & Jacobus Misnensis eandem ob causam, [præcesserat de duobus Theodo-
ricis, uno Augustiniano, altero Minoritâ, Papam perstringentibus,] patriâ
pulsi, veterum Waldensium discipuli, ad Joannem Hussum se hoc tempore reci-
piunt, cui authore Æneâ Sylvio lucem in multis doctrinæ capitibus præferunt.
Etiam Pirnensis monachus [vixit hic, ut & Lutzenburgus, seculo superi-
ore,] citatus Albino [f. 336. Meißn. Chron.] Jacobum refert Misniâ eje-
ctum venisse in Bohemiam. Sed in hoc Pirnensi Albinus ipse alibi [f. 344.]

Mornæus verò ad Flacium. Videtur enim hîc & Flacius à Lutzen-
burgo, qvi Jacobellum non minùs quàm Petrum exulem facit f), fu-
isse deceptus, & Mornæus in Flacio, (solet enim hunc libenter se-
qui,) habuisse oculos. Sylvius certè pulsum patriâ Petrum testatur,
Jacobum non testatur g).

§. 50. Vide autem simul, quàm facile sit sinceritatem historiæ non unus
corrumpere, si aliena cursim lecta expoliendo sua facere & interpre-
tari quis velit. Flacius tanquam Sylvii testimonio enunciat, Petrum
& Jacobum, qvi Pragæ Hussum adierint, eum *de communione sub utraq;
specie*, (Mornæus, ut rem magis exaggeret, de *multis doctrinæ capituli-
bus*) docuisse b). Nihil horum Sylvius i). Imò ne Lutzenburgus
quidem, qvi Jacobellum & Petrum memorans de Husso profundè
flet k), tantùm narrat, Petrum Pragam repetiisse, Jacobellum ad Bo-
hemiam fugisse, hereticos illis de communione calicis consensisse.

C

§. 51. Ve-

judicium & inqvirendi diligentiam desiderat. f) Sic enim ille de Pe-
tro [sub lit. P.] *Petrus Dresdensis attulit novam pestem Bohemis, ut dicit Æneas
Sylvius c. 35. de orig. Boh. Hic Valdensem leprâ infectus patriâ pulsus -- Pra-
gam repetiit. -- Hic suâ persuasione introduxit ritum sub utraq;ve specie qvoad
Laicos: -- Et dicto Petro heretici consenserunt.* Paria de Iacobo [sub lit. I.]
*Jacobellus ex Misnâ expulsus ad Bohemiam-fugiens, qvia VValdensi leprâ in-
fectus fuit.* Hoc profecto est Iacobellum cum Petro confundere. Tollamus
hâc occasione mendam è Lutzenburgo, qvi sic statim pergit: *Hic [Iacobel-
lus] cum Jo. Evangelium legisset, qvia Dominicum corpus sub duplici specie pa-
nis viniq; sumebatur, [lege, sumi jubeatur, sic enim clarè Sylvius supra §. 12.
publicè populum commonere cœpit, ne deinceps communionem calicis negligere-
rent. Consenserunt heretici omnes.* g) perspicua res è §. 10, seqq. h) Fla-

cii hoc verbum est. Pro quo Mornæus, *lucem prætulisse*, [regredere ad lit. e.
sub §. præced.] Vapulat hinc ipse, tanquam impostor, Coqvæo, quòd velut
ex Æneæ Sylvii mente hoc referens, *lucem appellaverit*, quòd Sylvius *pestem*.
i) Malè ergò Sylvium hîc citat Dresserus quoque [de urb. p. 209.] his
verbis: *Æneas Sylvius scribit, eum (Petrum Dresdensem) Joanni Husso prope-
modùm autorem vel certè socium fuisse suscepti certaminis de utraq; specie.* Malè
item Petrus Albinus; [è quo paria dicas Schmidium hausisse] *Ja Æneas
Sylvius thut noch hinzu / daß Huß von diesen beyden sein dogma wieder den
Papist bekommen: welches antere des Wieleffs Lehre tribuiren.* Extrema
hæc produnt, ista scribenti Albino non tam Sylvii Bohemica, quàm Flaci
Catalogum præ oculis fuisse. Rem intelliges è §. 52. k) Etiam Sylvius
in illâ totâ, quæ ex eo §. 9. seqq. descripsimus, historiâ ne verbulo quidem

rejicitur:]

§. 51. Verum ex his non statim sequuntur ea, quæ Flacius, (cujus alioqui Catalogum debitâ laude fraudatum nolim,) augurabatur. Praga fateor Hussus fuit: sed eo tempore, quò Petrus illuc reversus est, non ibi fuisse, infra l) docebitur. Hæreticis eum Sylvius juxta & Lutzenburgus annumerant, scio: sed cum hi hæreticos scribunt Petro vel Jacobello de communione sub utraqve consensisse, num id simul voluerint, Hussum ab iis didicisse, si quis ex me quærat, negabo m).

§. 52. Porrò nec ipse Flacius credit, hoc in argumento Hussum Petri & Jacobelli discipulum fuisse. Cujus ergò? Ego tamen, ita pergit, suspicor, eum id dogma à Wiclepho accepisse. Atqui si omnes articulos n), quos è libris Wiclefi excerptos Constantiense concilium damnavit, peruestiges, (45. hi numerantur,) nullum de communione sub utraqve deprehendes.

Concionatorem,

§. 53. Quæ de Hussu disceptavimus hucusque, planiora fient ex ipsâ certaminis de sacro calice historiâ. Petrus noster Pragæ Jacobellum, qui Concionatorem o) in Ecclesiâ S. Michaelis tum p) agebat, suæ socium religionis q) aggressus, admonuit eum erroris inveterati de sacramento Eucharistiæ, quod sub unâ tantum specie populo ministratur. Victus Jacobellus tum sacrarum literarum auctoritate, tum sanctorum Patrum assensu, non docuit modò hæc publicè, sed in sacro quoque ministerio est executus. Brevis hæc delineatio est,

Hussi meminit: l) §. 54. seqq. m) negandi rationes aperiam §. 63. & 67. n) Descriptos eos habes in Catalogis hæreticorum Lutzenburgi & Prateoli. o) Sic vocat Fabricius: qui addit, quod & apud alios passim invenias, in Pauperum Collegio Professore fuisse. Archidiaconus ad sacellum D. Michaelis audit Dressero: Hagecio der Oberste Caplan oder Vorsteher dieser Kirchen. p) anno videlicet 1414. ut §. seq. monebo. Quòd ergò Jacobellus Lupacio [Ephem. rer. Boem. sub 9. Aug.] post Hussium *prædicator sacelli templi Bethlehem* audit, ad annum 1413. retulerim, quo Papæ interdicto Hussus percussus [id quod §. 57. exponemus,] Pragâ discesserat. porrò in *Consistorio* Husfitarum Pragensi, quod sub utraqve dicebatur, circa annum 1421. instituto, *Assessorem* quoque fuisse Jacobellum, docebit Jo. Cunr. Dietericus. q) Eo tempore quo gesta hæc sunt, quin ab Hussi partibus jam steterit Iacobellus, dubium esse vix potest. Quòd ergo Iac. Picolomineus *eodem tempore doctrinâ & religione inter fideles* [pontificios intelligit,] *celebrem* eum vocat, non concoquo. Cautior Petreus, *docendi*

est, quam & ex Æneâ r) licebit exsculpere. Sed plenius exponi res & clarius desiderat: neque negligenda nobis aliorum scriptorum subsidia.

§. 54. Annum, quo hæc contigerint, alii alium memorant s). anno 1414.
Nobis hic placet Hagecius, temporum in Bohemicis rebus designator curiosus, qui numerat eum 1414. t). In eandem ire sententiam censendi sunt, quotquot Hussos jam Constantiam evocato, (id enim A. 1414. factum constat,) ista evenisse confirmant u).

§. 55. De Sylvio hic silendum nobis, quoniam ipse & annum obticescit, & conglobat historiam pro libitu magis, quam ex accu-

C 2

ratâ

munere olim apud Catholicos tempore Ruperti Bavarici [obiit is A. 1410.] fun-
ctum narrat. r) supra §. 11. seqq. s) Annū sc. 1400. Osiander, Dresserus
[in Isag.] Schmidius [in anal.] 1410. Fabricius, Bucholcerus, Prateolus,
Petrens; 1412. Bellarminus, Kromayerus. Certum est, Petrum ista de calice
cum Jacobello discernisse, postquam è Germaniâ Pragam redierat, adeoque
& post annum 1409. qui Academia nostræ natalis ipsum Pragâ prius evoca-
verat, ut §. 38. ostendimus. Errant ergo haud dubiè, quibus hic placuit an-
nus 1400. Errandi occasio Nauclerus videtur fuisse. Is cum Jubileo hoc
anno Venceslaum Imperio dejectum memoravisset, stilum ad res Bohe-
micas, & in his ad Academia nostræ ex Prageni originem, mox ad Hussum,
denique ad Petrum nostrum & Jacobellum convertit, non temporum jam
supputans minutias [nullius enim anni numerum his adscriptum inve-
nies,] sed nexui rerum obsecundans. Osiander secutus Nauclerum [ad hunc
enim sub totius anni 1400. historiâ in marginibus provocat,] illa quoque
de Petro & Jacobello [præter Naucleri mentem] ad annum 1400. accom-
modavit. Circumspectiores cæteri annum elegerunt, qui esset 1409. poste-
rios. Atque in his Prateolus Petrens, Bellarminus, [cujus verba & Kromay-
erus exhibet,] quasi rei non sat exploratæ conscii, circa annum, quem quisq;
enunciat, ista contigisse scribunt. Fabricium [ad quem & Bucholcerus pro-
vocat,] satis habuisse quis dixerit, si annum vel à 1409. proximum prode-
ret, modò caveret sibi ab eo anno, quo Hussus, cui tum temporis Jacobum &
Petrum socios fuisse scribit, [inclinans quodammodò ad opinionem Flacii,
de quâ §. 50.] abesset Pragâ. t) Hunc eundem annum & Dresserus, de
urbibus agens, haud dubium, quin ex Hagecio, memorat, qui alibi [in Isa-
goge] facit cum Osiandro. Herbergerus computationem Fabricii conci-
liare cum Hagecianâ videtur voluisse, sic scribens: Petrus Dresdensis hat An-
no 1410. auch den Kelch-Raub im H. Abendmahl angefangen zu straffen / aber
im Jahr 1414. da schon Johann Huss zu Costnitz gewesen / waget ers recht / und
richtet ihn wider im Brauch. Sed hanc conciliationem ipsi relinqvamus.
u) faciunt hoc Dubravius, Camerarius, Boregk, Digna etiam, quæ hic

ratâ ferie temporum distingvit. Interim id proderit meminisse, quòd in hâc totâ Sylvii narratione, quam ex eo bonâ fide descripsimus *x*), nulla penitus est Husfi, (nempe qui Pragâ tùm aberat,) mentio.

Husso ab-
sente

§. 56. Sanè verò si tùm Pragæ substitisset Hussus, consentaneum est, huius quoque in hoc tanti ponderis negotio partes aliquas, imò præcipuas, in eâ urbe fuisse. Atqui de hoc altum ubique silentium: nisi quod Theobaldus prima illius de calice reformationis initia transferre à Petro audet in Hussum. Sed hanc ejus opinionem postea examinabimus *y*).

Et jam

§. 57. Quid autem, si quis concedat quidem, absente Hussu actitata hæc Pragæ fuisse, putet autem, ad ea hîc respiciendum esse tempora, quibus Johannis XXIII. Papæ interdicto cedens vir pius, ne sacrorum celebratio penitus intercideret, (hanc enim, quamdiu Pragæ Hussus moraretur, fieri vetuerat interdictum,) ultrò excessit urbe, ac vicinis in locis functus est ministerio? Non longè quidem distat opinio hæc à nostrâ: si enim Hagecium *z*) sequimur, incidit illa Husfi emigratio in annum 1413. Veruntamen ut absentiam præferamus anni 1414. quo se Constantiensi Concilio jam stiterat Hussus, ratio svadet minimè pœnitenda.

Constantia
degente.

§. 58. Enimverò in operibus Husfi *a*) legitur *Questio de sanguine Christi sub specie vini à Laicis sumendo, quam ipse Constantia scripsit, priusquam in carcerem conjiceretur*. Epistolis autem ejus, in primo carcere apud Prædicatores extrâ muros oppidi scriptis, inseritur quædam Joannis de Chlum *b*), quâ rogat Hussum, ut *motivam & finalem intentionem suam de communione calicis aperiat, amicis tempore suo monstrandam, quia fratrum adhuc aliqua sit scissio*. Rescribit ille mox *c*), & remittit rogantem ad Quæstionem modò citatam *d*). Porro cùm ex uno carcere translatus esset in alterum apud Minores, literis ad Concionatorem quendam Pragensem, Gallum Havvli-
kom

legantur, verba sunt Dav. Chytræi (Orat. de statu Ecclesiar. &c. p. 416. Orationum) *Husfi Constantiam evocati. - vices in docendo Jacobellus Misnensis subit, qui utriusque speciei communionem publicam Praga primus inchoavit.*

x) à §. 9. usque ad 14. *y*) §. 68. & seqq. *z*) Böhm. Chron. II f. 72. *a*) Tom. I. f. 42. *b*) ibid. f. 72. *c*) d. l. *d*) de hæc enim proculdubio interpretanda hæc ejus verba: *De Sacramento calicis ha-*

kom exaratis e) rogat eum, ne impugnet Magistrum Jacobellum, (de sacramento calicis,) ne fiat scissio inter fideles. Exputare hinc licet, cum Petro Dresdensi ac Jacobello, quod rem novam de sacro calice moliri nonnullis etiam inter Husfitas viderentur, liticulæ nonnihil sub ipsa causæ hujus initia cum fociis intercederet, Husfi, Constantiæ jam tum degentis, requisitum fuisse iudicium.

§. 59. Sic ergo de tempore certaminis hujus rem, opinor, habemus expeditam. Nunc, ut ipsius etiam *Controversiæ* notitiam adipiscamur luculentio-
rem, tenendum ante omnia, quæquã adhuc multis in locis usitata tum fuit communio Laicorum sub utraqve specie f); canis etiam ac fistulis hunc in finem paratis, quibus è calice plebs vinum consecratum fugeret g): tamen persuasum simul iis temporibus fuisse, etiam sub unâ solius panis benedicti specie sacramentum integrum percipi, ut adeò, qui à sacro calice vel abstinerent ultrò, vel arceri se finerent, haut peccare aut periclitari de salute crederentur h).

§. 60. Huic sententiæ, quæ liberam atque indifferentem esse statuebat calicis cum pane conjunctionem, contradicens Petrus Dresdensis, rem eam non liberam esse, sed necessariam, quippe quæ jubeatur i), contendit, nactusque est consentientem sibi Jacobellum, qui sine communione calicis salvari neminem posse publicè asseveravit k).

§. 61. Quod ad hæc Hussus? Si Dubravio credimus, rescripsit Hussus

C 3

is è

betis scriptum, quod scripsi in Constantiâ, in quo sunt motiva, &c. e) leguntur ex ibid. f. 62: f) probat hoc ex ipsis Actis Concilii Constantiensis Chemnitius Exam. Concil. Trid. f. 330. Conf. Kromay. Th. positivo - polem. p. 945. g) Beat. Rhenan. ad Tertull. de coronâ militis f. 418. Non possum celare studiosos antiquitatis Christianæ, Laicos olim canis solitos haurire Dominicum sanguinem è calice, quod pridem mihi indicavit Paulus Voltzius, Abbas Hugoniani cœnobii -- in Valle Albertinâ. -- Idem nuper reperit in primis Cartusiorum constitutionibus Conradus Pellicanus, -- ubi prohibetur, ne quicquam preciosorum vasorum possideant, præter calicem argenteum & fistulam, quâ Laici Dominicum exorbeant sanguinem. h) Ferrendus Lucensis Episcopus Epistolâ Bohemis transmissâ) cit. G. Calixto disp. contra comm. sub unâ §. 34.) Quamvis & apud nos in pluribus Ecclesiis sive Monasteriis ex privilegio, vel ex consuetudine servetur, ut non solum conficiens, sed etiam alii sub utraqve specie communicent: tamen nemo sentit, hoc esse de necessitate salutis. i) Relege historiam Sylvii supra §. 12. k) ibid. §. 13.

asserit Ant-
tem

necessitatem
communio-
nis sub utra-
que.

Hussus

is è carcere, illos tandem reperisse poculum, quod sibi mortem accelera-
ret. Factum id eo tempore dixeris, quo intellexit Hussus, in articulis
errorum, quibus promovere condemnationem ipsius conatus est
Michael de Causis, primum esse de communione sub utraqve, quam
docuisse Hussum non aliunde probat adversarius *l*), quàm quia di-
scipuli ejus sacramentum ita jam Pragæ ministrant *m*). Veruntamen
in illis Husfi epistolis reperire ista verba nondum licuit. Relinqua-
mus ergò rem in medio *n*).

quodammo-
dò dissentien-
s dissolvat
tamen
scissionem.

§. 62. Minus ambigere de illis possumus, quæ clarè quærent è
scriptis Husfi, circa controversiam hanc paulò antè *o*) allegatis, de-
monstrari. Produnt ea, ipsum quidem usurpationem calicis *liberam*
potius quàm *necessariam* pronunciâsse *p*); noluisse tamen, ob hanc
causam scindi suos, aut impugnari Magistrum Jacobellum *q*); sva-
fisse interim Bohemis *r*), tentarent, quoad fieri posset, ut *sacramen-*
tum calicis permittatur saltem per bullam illis dari, qui ex devotione po-
stulaverint, circumstantiis adhibitis s).

§. 63. Hæc ita cum sint, supervacaneum fuerit quærere, suane
Petrus ab Husso *t*), an hic ab illo didicerit? In hoc enim sententia-
rum qualicunqve divortio neuter alteri sua debuit.

§. 64. Patet interim, cardinem controversiæ fuisse, non *simpli-*
citer, num sacramentum altaris sub utraqve sit specie usurpandum?
sed, usurpatio ista moraliter *libera* sit suapte naturâ, an moraliter *ne-*
cessaria? *Libera* vulgò credebatur inter Pontificios: quâ ex hypothe-
si &

l) Inspice ipsa articuli verba, quæ dabimus §. 72. *m*) Denn Huss
musste alles gethan haben/verba sunt Herbergeri ipsa illa Husfi de calice sibi
letifero verba repetentis. *n*) Par judiciû de illo Hagecii, referentis f. 74.
Hussum, ubi de utraqve specie à suis Pragæ administratâ nuncium accepisset,
hæc effatum: Ich verstehe, nun wol / daß mich solch ihr geschwind Vornehmen
umbs Leben bringen werde. *o*) §. 58. *p*) Sic enim concludit,
[Q. de sang. Christi Tom. I. Oper. f. 43.] *Ex jam dictis* [testimonia produ-
xerat tum sacra Scripturæ, tum Patrum, aliorumqve Autorum,] *videtur,*
quòd licet & expedit Laicis fidelibus sumere sanguinem Christi sub specie vini.
Ex his Husfi verbis etiam Calixtus Disp. contrâ comm. sub unâ §. 25. p. 101.
colligit, de necessitate sumendi calicis nondum quidquã eum determinâsse.
q) Vide §. 58. e. *r*) epistolâ, quâ Joanni de Chlum respondet, f. 72.
s) *Satis remissè.* Ita judicat de hoc Husfi consilio Calixtus d. 1. p. 102.
t) Hoc Sylvium affirmâsse, quidam putant, suprâ §. 50.

si & Constantiense Concilium, [cui si cum Luthero vocemus Obstantiense *u*), non faciemus injuriam,] eâ Laicis interdixit, (est enim penes Magistratum potestas rem per se indifferentem prohibendi,) & postea Basileense Bohemis eam vicissim permisit *x*), [nam in his talibus & revocare interdictum licet.] Ex adverso *necessariam* esse propugnabat Petrus Dresdensis.

§. 65. Fulgida jam ex his lux erit tum explicandis ad veri normam Æneæ Sylvii verbis, alioqui subobscuris, tum depellendis tenebris, quas offudit huic historiæ Theobaldus, dum illam sanæ doctrinæ de sacro calice restitutionem susceptam primum ab Hussio fuisse asserit, à Petro negat.

§. 66. *Nondum*, inquit Sylvius *y*), *error* (convicium hoc ipsi remittamus) *de sacramento altaris* (subaudi, tanquam necessaria sit elementi utriusque assumptio) *irrepperat*. Mox, cum significasset, Petrum doctrinæ hujus primum Bohemis autorem extitisse *z*), tandemque addidisset *a*), *omnes hæreticos consensisse*: Zacharias Theobaldus *b*) hæc Sylvii tanquam minus vera reprehendit ex eo, quia clarum sit, sanam de calice sententiam ab Hussio inchoatam fuisse *c*).

§. 67. Nimirum putavit Æneam, dum *omnes hæreticos* nominat, sub his & Hussum voluisse comprehensum, id quod Flacio quoque venerat in mentem *d*). Sed constabit sua verbis Æneæ veritas, si ea de Husfiticæ doctrinæ fociis tantum, qui Pragæ tum fuerunt, (nam peregrè a fuisse Hussum ipsum sæpe jam inculcavimus,) interpretemur. Atque horum animi sanè, quanquam initio dissidebant non nihil, ad extremum tamen coalescere.

§. 68. Nunc

u) vid. Kromay. Theol. positivo-pol. p. 944. *x*) Calixt. contra comm. sub unâ §. 43. p. 119. *Bohemis integram communionem & Imperator concessit, & Basileensis Synodus; interim in suspensio relinqvens, num sit necessaria, sive præcepta, quod affirmabant Bohemi; an verò libera & indifferens, quò propendebat Synodus.* *y*) supra §. 9. *z*) ibid. *a*) §. 14.

b) Hussiten-Krieg Part. I. c. 6. p. 16. *c*) So ist doch solches klar/ (ait,) daß Huss den Anfang gemacht mit dem Kelch. Videri autem vult, non solus ita sentire, cum in præcedentibus esse ajat, qui mirentur, (neminem tamen nominat,) articuli de Cœnâ repurgationem à Sylvio & Hagecio abjudicari Hussio, tribui Petro Dresdensi. *d*) quâ de re supra §. 50.

Hinc

exponitur
Sylvius,
Zacharias
autem Theobaldus
primordia
doctrinæ
hujus
referent ad
Hussum,
refellitur,

eiusq; solvi-
tur argu-
mentum

§. 68. Nunc videamus, fatiscne clarum sit, quod videtur Theo-
baldo, primordia hujus doctrinae ad Hussum referenda esse. Conatur
ille quidem argumento non uno persuadere hoc nobis: sed frustra,
modo ad statum controversiae, (quem ille non ignorasse modo, sed
parum quoque curavisse videtur,) respiciamus, neque temporum,
quo scripta quaeque sunt, aut testium, qui citantur, negligamus exa-
men.

primum,

§. 69. Provocat primo ad locum Husfi Tom. II. oper. f. 12. in
Passione Christi ex quatuor Evangelistis. Sed ibi ad verba institu-
tionis Coenae Dominicae nihil aliud Hussus, quam Bedae annotatiun-
culas adscribit, quae ipsae tamen ad litem de calice nihil faciunt.

secundum,

§. 70. Deinde citat Tractatum quendam Husfi, qui Tom. I.
operum legatur, (Quaestionem intelligit de sanguine Christi sumen-
do,) quem quidem fallitur dum ait scriptum fuisse in carcere e). Ve-
rum & exarata demum illa est quaestio post motum a Petro certamen,
& ad eam aliter respondet Hussus, quam Petrus, licitum tantum pro-
nuncians, quod Petrus necessarium f).

tertium,

§. 71. Epistola Husfi ad Gallum probat quidem, ipsum Gallo
huic autorem fuisse, ne Jacobellum impugnaret g), ducem eorum,
qui necessitatem calicis defenderent, fuisse non probat. Atque hoc
ad rationem tertiam Theobaldi responsum esto.

quartum,

§. 72. Quarta petitur ex articulo, quibus Hussum a Mi-
chaele de Causis accusatum fuisse jam supra h) monuimus, primo.
Placet eum integrum huc transcribere i); *Primo errat circa sacramen-
ta Ecclesiae, & signanter corporis Christi, quod publice ad populum predi-
cavit, id ministrandum populo sub utraq; specie, scilicet corporis & sangui-
nis. Patet iste articulus, quia jam in Pragâ sui discipuli ministrant illud
sub utraq; specie.* Michaellem ipse Theobaldus acerrimum vocat Husfi
hostem. Vel hoc ergo testem hunc reddere suspectum poterat. Nec
ignotum, illis in articulis multos fuisse confictos. Quo censu & pri-
mum habendum, ut alia praeteream, vel inde confirmes, quia nec in
decreto, quo Constantiense Concilium communionem sub utraque
prohi-

e) Refellit hoc ipsa quaestionis inscriptio, quam §. 58. recitavi. f) vi-
de lit. p. ad §. 52. g) respice iterum ad §. 58. h) §. 61. i) è Tom.
I. oper. Husfi f. 12. [Apud Theobaldum perperam in margine citatur

prohibet *k*), ulla Husfi, nec in articulis Husfi triginta, quos velut erroneos idem Concilium damnat *l*), ulla communionis sub utraque mentio.

§. 73. Quæ his tandem subnectuntur de scripto Husfi *m*), quo exagitet jactantiam sacrificulorum, se, quia creatorem toties creent, Beatæ Virgini, non nisi semel Deiparæ, præferentium, ea Theobaldus ipse, dum difertè ad articulum de transubstantiatione refert, non tam probandi vim habere, quam amplificandi, tacitè agnoscit; ut iis hîc examinandis immorari non sit necesse.

cum appendice.

§. 74. Hæc ita cum sint, conservemus fanè laudem hanc Petro Dresdensi, quam addictam ipsi semel ab Æneâ Sylvio *n*) passim alii continuant, asserentes, *primum fuisse, qui sub utraq; specie Dominicum corpus administrandum esse profiteretur o*).

PETRO
DRESDEN-
SI sua laus
asseritur,

§. 75. Vicissim hujus meriti, quo illorum sibi temporum Ecclesiam eximiè devinxit, item ævi, quo nondum clara satis Evangelio lux affulserat, contemplatione, condonemus ipsi, (eqvidem non satis hîc circumspecto,) quod bonam causam (Osiandri hoc iudicium est,) non benè defendit: è loco scilicet Johannis c. VI. v. 53. *p*) quem de spiritali corporis & sanguinis Christi, non corporali perceptione exaudiendum Theologi nostri docent *q*),

*nabo igno-
scitur,*

Tom. 2. f. 311.] *k*) apud Osiandr. Epit. Histor. Eccles. Cent. XV, p. 461. *l*) *ibid.*, p. 463. seqq. *m*) vix dubium, quin designetur Husfi replica scripta A. 1412. contra Prædicatorem Plznensem. In eâ enim hæc legas [Tom. I. Oper. f. 146.] *Sed quia condeperenter quidam prædicant, quod pessimus sacerdos est dignior Beatâ Virgine Matre Christi, &c.* *n*) supra §. 46. *o*) hæc Bonfinii verba sunt. Quæ sua non minùs faciunt Bâcholcerus, Qvenstedt, Hofmannus, Calvilius & Jonstonus ita rem enunciant: *Petrus Dresdensis primus Praga mutationem cæne Dominica impugnavit: [Jonstonus, impugnasse dicitur.]* Tob. Schmidt: Wenn man die Historicos ansieht/ so muß man gestehen/ daß Petrus Dresdensis der erste gewesen/ der zur selben Zeit wieder angefangen hat zu lehren / man müsse das heilige Abendmahl in beyden Gestalten brauchen. *p*) Hoc eum, argumento usum præter Æneam Sylvium (suprà §. 12.) testantur Jac. Picolomineus, Nauclerus, Bonfinius, Dubravius, Prateolus, Hagecius, Boregk, alii. Fabricius eqvidem Iacobellum à Petro Dresdensi è Divi Pauli scriptis, Albinus etiam ex ipsis verbis institutionis edoctum fuisse ajunt, Sed his testibus antiquior Æneas

cent 9), illud adstruens, quod ex ipsâ institutæ à Salvatore sacræ
cœnæ historiâ debebat.

præsertim
emendato.

§. 76. Tantò magis autem ad ignoscendum proni esse debe-
mus, quòd constat ex Hagecio, Jacobellum, (cujus exemplo &
Petrum sapuisse consentaneum est,) cum verba Johannis Evan-
gelistæ minùs apta huic scopo esse intellexisset, mandatum ipsius
Christi, sacramentum hoc instituentis, urgere cœpisse r).

(Obiter ali-
quid de Ja-
cobello,

§. 77. Quâ in re putes & Sanctorum Patrum, atque in his
maximè Cypriani s) lectionem profuisse Jacobello. Sed hæc de-
finire clariùs liceret, si scriptum Jacobelli de communione sub
utraque specie, cuius edendi spem qualemcunqve fecit Flacius,
ad manûs nostras pervenisset.

Calixtinis,

§. 78. Videntur interim infecutis temporibus illi Bohemo-
rum, qui *Calixtini* sunt appellati, hoc in argumento locum Jo-
hannis nequaquam deseruisse. Constat enim, eos, cum antea
tantùm qui maturâ essent ætate, calicem delibarent, decreto Con-
cilii Constantiensis offensos, infantibus quoque Sacramentum
hoc administrâsse t): quod & jam tum ante mille annos Innocen-
tius I. dicto illo Joannis 6. abusus, faciendum esse docuerat u). Ve-
rùm hi Syncretistæ *Calixtini*, solam ceremoniam impertiendi
omni-

Sylvius, cui nondum vidi qui apertè contradiceret, præferendus videtur.

q) Vide Pruckner. Part. IV. Vindic. Bibl. ad Ioh. 6, 53. f. 617. in fine.

r) luculentius hæc recitabuntur §. 81. & seqq. s) Nam & hunc Ja-
cobello consultum memorat Sylvius, supra §. 13. passimqve cum eo alii.
E Cypriano autem huc illud in primis referas, quod ad Cæcilium scribit
lib. II. Epist. 3. f. 36. (ed. Basil. 1558.) *Admonitos autem nos scias, ut in
calice offerendo Dominica traditio servetur, neque aliud fiat à nobis, quàm
quòd pro nobis Dominus prior fecit.* Quibus gemina passim plura leges
in eadem epistolâ. Quæ tamen disputat adversum eos modò, qui hoc
in sacramento aquam vino substituebant [*Aquarii* vocantur in Catalogis
hæreticorum:] argumenta ejus tamen, [observante Chemnitio Exam.
Concil. Trident. f. 303.] generalia sunt, ut adeò ad præsentem quoque
de communione sub utraque controversiam rectè applicentur. Facit huc
& sermo Cypriani de cœna Domini, (quem quidem illa ætas genuinum
credidit, nos supposititium scimus,) in quo inter alia hæc habes f. 311.
Lex esum sanguinis prohibet, Evangelium præcipit, ut bibatur. t) testes
Dubracius & Boregk. u) Pruckn. IV. Vind. Bibl. f. 617.

omnibus calicem in cenâ Dominicâ mordicis retinentes, de aliis pleraque omnia concedentes Romanensi factioni, fecernendi sunt nobis à genuinis Husfitis, qui *Taboritæ* solebant ac *Zelotæ* nuncupari x).

§. 79. Vix dubium interim, (quod obiter admonere liceat,) quin hinc nata sit occasio crassissimæ calumniæ, quâ Hufsum gravat Antoninus y), inter errores, in quibus obstinatus ille permanens fuerit combustus, etiam hunc referens, quòd asseruerit, ipsum *Sacramentum debere dari omnibus, etiam Laycis, etiam infantibus sub utraque specie, ex eo, quod Christus dixit: nisi manduca-veritis, &c.* Absolvunt ab hoc mendacio beatum Martyrem articuli condemnationis z), absolvit scripta ab eo quæstio de sanguine Christi, in quâ nihil de infantibus, nihil de illo Johannis dicto deprehendes.

Huffo.)

§. 80. Redeo ad historiam Petri & Jacobelli, paulò ante a) promissam. Quam ex Hagecio, cujus è fontibus etiam Dresserus b) hausit, repetere vel hanc ob causam libet, ut ex hujus narratione, (est enim fusior quodammodò,) locupletari Sylviana possit, simul & cogitari de componendo utriusque (nonnulli enim discrepare videntur,) disfidio.

Communio

§. 81. Summa hæc est. Cùm ex Evangelio Johannis Jacobellum de necessitate sacri calicis monuisset Petrus, respondit ille: *Magister ego sum Logices, non Scripturæ Sanctæ. Fateor autem, me hanc rem hætenus accuratè non expendisse.*

sub utraque

§. 82. Mox scriptis thesibus ad disputandum de hac quæstione provocavit Magistros, Baccalaureos & Studiosos. Hi reclamaverunt: è quibus M. Elias: *Erras, inquit, Jacobelle, Christus enim apud Joannem de spirituali manducatione loquitur: ad hæc nondum eo tempore sacramentum hoc instituerat. Cui Jacobellus: Atqui, cùm institueret, jussit omnes ut edere, sic & bibere.* Regere-

defenditur à Jacobello tùm disputante,

D 2

bat

x) Camer. de Eccles. frat. in Boh. p. 47. Dieteric. Auctar. ad Catal. Test. Verit. p. 191.

y) Chronic. volum. III. tit. 22. c. 6. §. 3. f. 157. ed. Nurenb. 1484.

z) suprâ citat. lit. l. ad §. 72.

a) lit. r. ad §. 76.

b) de urbib.

bat alter: *Fecerunt hoc illifinitâ cœnâ: cur eos ergò non & in hâc temporis circumstantiâ imitaris?*

tum concio-
nante:

§. 83. Acquievit tùm quidem Jacobellus, sed proximâ die Dominicâ in templo S. Michaelis *c)* publicè pro concione usum sacræ cœnæ integrum edixit, quòd ita mandâsse Christum Evangelistæ pariter & Paulus Apostolus disertè confirmaverint.

& ad pra-
xim trans-
fertur.

§. 84. Postero die sacerdos alius *Sigismundus Rzepansky* in Æde S. Martini *d)* & in eundem cum Jacobello, à quo eruditus fuerat, sensum disseruit, & magno sexûs utriusque cœtui sacramentum sub utraqve specie porrexit. Id quod & Jacobellum aliosque fecisse memorans Hagecius, hujus tamen praxeos auspicia prima *e)* Sigismundo defert *f)*.

§. 85. Absolvimus Historiæ totius ea membra, quæ Sylvius ad nos princeps transmisit. Nam quod ipse hisce commemoratis subjungit denique, *Jacobello consensisse omnes hæreticos g)*, id quo sensu exaudiri, ne vis inferatur veritati, debeat, jam in superioribus *b)* declaratum est.

PETRUS
DRES-
DENSIS
rediit in
patriam.

§. 86. Restat ea nunc expediamus, quæ intactâ Æneæ Sylvio Georgius Fabricius, & post hunc alii de Dresdensi Petro retulerunt in literas, Lucimoderatorem eum, cum rediisset in patriam, non unâ in urbe fuisse, sacrasque cantilenas quasdam composuisse.

§. 87. Ju-

c) Quod ergò Sylvius (suprà §. 13.) ait prohibitum fuisse Jacobellum prædicare apud sacellum Archangeli Michaelis, de tempore concionem hanc infecuto capiendum fuerit. *d)* Quomodo hoc conciliabimus cum narratione Sylvi, cui Martiniani templi minister jam non Sigismundus est, quem planè obtinet, sed Jacobellus? An dicemus, duo fuisse templa Martini, majus unum (*majoris enim mentio apud Sylvium §. 13.) minus alterum? e)* De praxi ipsâ tacet hîc Sylvius, neque primum hâc in re apertè quenquam nominat. Quo pacto nihil ipsi cum Hagecio dicas intercedere disfidii. Videntur alii tamen Sylvium sic accepisse, quasi tacitè primæ praxeos laudem dederit Jacobello. Fabricius: *Primus (Jacobus) plebi Boemica, juxta Christi institutum speciem utramque, in divi Martini templo porrexit atque divisit.* Consona his dabunt Albinus & Bucholcerus. Chytræi verba quæ lit. u. ad §. 54. *f)* obiter sub A. 1417. f. 77: *g)* §. 14. *b)* §. 67.

§. 87. Juvat hîc etiam ordiri à tempore. Dresserus *i*) ait, *non post obi-*
eum Pragâ Misnam venisse, cum ob dogma de integro usu S. cœ- *tum Husfi,*
næ fuisset hæreticus judicatus; Schmidius *k*) denuò repetiisse,
Misnam, cum Pragæ Ludimoderatorem egisset; Krügerus *l*) post
obitum Husfi Pragâ relicta rediisse in patriam. Hos si sequimur,
necesse est, bis dicamus Petrum à Bohemis ad suos in Germaniâ
cives reversum: semel A. 1409. in illâ Pragensis Academiae dissi-
patione *m*), iterum circa annum 1415. hic enim ut emortualis
Husso, sic Petri certamine Pragensi, & ejusdem ibi scholasticæ fun-
ctionis ingressu posterior fuit.

§. 88. Si claris hoc & fide dignis evinci testimoniis, aut ur-
bium, quarum Scholis præfuit noster, annalibus accuratè perspe-
ctis confirmari queat, haud abnuam. Sin meris suspicionibus tota
res geritur, liceat hîc mihi conjecturæ imbelli fortiolem opponere.

§. 89. Certum est Petrum, cum A. 1409. reversus in patriam
fuiisset, odio religionis, quam ipse profitebatur, pulsum Pragam
se, tanquam ad asyllum Husfitarum, denuò recepisse *n*). Constan-
tem in hac religione perseverasse nemo negat. Quis credat ergò,
relicto eum hoc asylo tam infelicia sibi loca denuò adiisse? Quis
credat, si adiit, non pari eum supplicio cum aliis Germanis, quos
iis temporibus Wormatiæ, Spiræ, Ratisbonæ, Gothæ, Berlini, San-
gerhusii, Magdeburgi, Stralsundæ fortunam Husfi expertos legi-
mus *o*), fuisse affectum? Atqui hos inter martyres nemo nomina-
tur *Petrus Dresdensis.*

D 3

§. 90. Quid

i) p. 209. de urb. Germ. *k*) Zwick. Chron. p. 412. Es ist aber Petrus Dres-
densis, nachdem er erstlich ein Schulmeister zu Praga gewesen/nachmals wie-
der in Meissen gezogen/da er erst Schulmeister in seiner Heimat/ und 1420.
gleiches Amt zu Zwickaw überkommen. De anno 1420. rem postea ex-
cutiam §. 96. Hic illud obiter moneo, cur patriæ urbis nomen non ex-
presserit Schmidius, cur Chemnicensem, aliis hîc memoratam, planè
siluerit, non sine causâ factum videri. Putes enim ipsum abstinere sic vo-
luisse à controversiis, quæ partim de patriâ nostri, partim de urbibus,
quæ reverso à Bohemis Scholasticas functiones commiserunt, moveri
solent. Rem intelliges tum è dictis §. 23. seqq. tum è dicendis §. 99. 100.

l) Sic enim hic de Petro: Begiebt sich nach Johann Husen Todt von
Wrag/da er zuvor ein Professor war/ (excusati hoc §. 44. lit. s.) in sein
Vaterland/ wird auch erstlich zu Meissen/ hernach zu Chemnitz/ und endlich
zu Zwickaw Schul-Rector, da er auch in hohem Alter stirbt A. 1440.

m) supra §. 38.

n) ostensum hoc §. 40.

o) Flacius Catal. test.

ut suspican-
tur quidam

§. 90. Quid igitur doctis viris persuasit, ut uno Petri in patriam reditu non contenti alterum quoque adjicerent? Quid eos movit, ut iis temporibus ipsum nobis scholarum Germaniæ quarundam fisterent Moderatorem, quibus Hussio de sententiâ Concilii jam combusto longè periculosior per has regiones fuit ejus doctrinæ professio, quam vivo adhuc, & nondum condemnato? Ultima opinionis hujus origo videtur in Georgio Fabricio, (quamquam hunc nemo ipsorum citat,) quærenda esse.

de Fabricii

§. 91. Fabricius enim verò, cum retulisset, Misnensem Jacobum à Petro nostro monitum plebi Bohemiciæ speciem utramque; juxta Christi institutum divisisse, mox & alios Husfi socios p) memoravisset, statim pergit q): *Petrus ille rediit in Misniam, & Ludi moderator fuit primùm in patriâ, deinde Chemnitii & Zuiccaviæ r)*. Hæc ergò legentes facile potuerunt eò flecti, ut crederent, Petrum post restauratam se monitorem à Jacobello sanam de benedicto calice doctrinam remigrasse in provinciam sibi natalem.

loco

minus accurate,

§. 92. Fabricium ergò si mihi quis hîc opponat, respondebo illi primùm, à viro de historiâ benè alias meritissimo minùs accurate fuisse tempus hoc supputatum. Petri enim cum Jacobo colloquium refert ad annum 1410. cum ad 1414. debuisset s). Deinde, si voluit hoc Fabricius, rediisse Petrum ad suos Misnenses demùm

Verit. p. 853. ed. Bas. 1556. *Habuit & in Germaniâ Hus etiam post mortem multos sectatores. Quod inde quoque probari potest, quia ejus dogmatis causâ non pauci exusti sunt, ut Joannes Draendorff, Nobilis ac sacerdos Misnensis VVormatiæ anno 1424. Petrus Tornavv Spira, anno 1426. Henricus Grandfelder sacerdos Ratisbonæ anno 1420. item ibidem anno 1423. Henricus Radtgeber sacerdos, ex Gothâ Thuringiæ; Matthæus Hager Berolini, anno 1458. & alii alibi. Joach. Camerar. de Eccles. Fratr. in Bohem. p. 48. Memorantur tunc diversis in locis tanquam heretici necati palàm aliqui [Husfi-
tæ,] ut Sangerhusii in Duringiâ, in Saxoniâ Magdeburgi, ubi combustus nominatim indicatur Diaconus quidam nomine Jacobus. Joh. Jonston. Part. V. Polyhist. p. 651. Circâ idem tempus [A. 1417.] exustus est apud Stralsundenses, quibus publicè Husfi doctrinam profitebatur, Johannes Bucholtzius, ex pastoribus unus.* p) nomina horum è Fabricio expressimus §. 16. q) §. 17. r) His omnibus gemella prope dabit ad Fabricium provocans, licet verbis non penitus iisdem, & Bucholcerus sub anno 1410. s) ostensum hoc §. 54. & seqq. De Fabricio vide quæ lit. 5. ad dictum

mum post restauratam de communione sub utraqve suis auspiciis doctrinam, optem hoc idonei testis suffragio doceri. Tacet hoc sane citatus Fabricio ad precedentia Sylvius, è quo Petrum Bohemos anno 1409. reliquisse docuimus 1): nec alium, qui Fabricio prior id prodiderit, recordari queo.

§. 93. Possunt eqvidem Fabricii verba, si commodam interpretationem adhibeas, etiam ita exponi, ut nobis non refragentur. Ait ille, *rediisse* Petrum in Misniam, *secundâ vice* sic cum rediisse, non ait. Licebit ergò hoc exaudire de unico reditu, quem & Sylvius habuit notum, quiqve colloquio illo Petri cum Jacobello non posterior fuit, sed prior. Quo pacto simul excusabitur numerus anni Fabriciani 1410. si hunc ab isto colloquio flectas ad reditum Petri priorem colloquio. Sed num hoc ita voluerit vir eruditissimus, hæreo sanè, cum narratio ejus, si ad historiae justam feriem omnia exigantur, sic satis sit perturbata 2).

§. 94. Observo interim, à Calvisio sic Fabricii (nam hunc allegat,) fuisse mentem acceptam, quasi voluerit reditum Petri in annum incidisse 1411. 3). Existimavit nimirum, colloquium hujus cum Jacobello, cui annum 1410. adjunxerat Fabricius, ab ejusdem in patriam regressione anni ad minimum unius spacio dirimendum esse.

§. 95. Verùm quæcunqve mens hîc Fabricii fuerit, nobis tamdiu, donec robustis documentis vincamur, sedebit sententia, Petrum, ubi semel in Patriam A. 1409. regressus post annorum aliquot

§ 54. monentur. 1) ad §. 9. lit. 1. 2) Clarior paulò in hanc rem locus est Hieron. VVelleri p. 133. Analect. Auflegung über ein alt Wehnacht-Lied/welches ein Gottfürchtiger Hoherleuchter Mann / Petrus von Dresden / der des Märterers Jesu Christi / Johannis Hussens Schülffe gewesen/darnach Schulmeister zu Dresden/zu Chemnitz und Zwickau worden ist/umb das 1410. Jahr von der Geburt unsers H E R R N und Heylandes Jesu Christi/sammit andern mehr gemacht hat. Dubites quidem hîc, an mentionem anni 1410. ad precedentia referas de Scholasticis functionibus, an ad sequentia de hymnis à Petro conscriptis. Sed utro accipias modo, parum id quidem refert. Consentaneum enim, hymnos eum suos, qui Germanica Latinis miscent, hoc ipso tempore, quo reversus in patriam Scholis præfuit, composuisse. 3) Ad hunc annum

8
obscuro:

aliqvot experimenta, fixam in eâ sedem, quòd Husfi partes seqve-
retur, sperari sibi non posse animadvertit, apud Bohemos, quic-
quid ævi superfuit, transegisse. Quo posito necesse fuerit, fun-
ctiones ejusdem in patriâ scholasticas ad ea ipsa retrahere tem-
pora, quæ tùm ipsius cum Jacobello congressum, tùm Husfi mar-
tyris vivi comburium non subsecuta sint, sed antegressa.

nec anno
1420. Zuic-
caviam ve-
nit,

§. 96. Atqvi Schmidius, inqviet aliquis, disertè annum 1420.
enunciat, quo Petrus scholastico fungi magisterio cœperit Zuic-
caviæ y). Nolim eqvidem viri de patriâ suâ scribendo Chronico,
cui & Annales adjecit, meriti optimè, laudibus quicquam dero-
gari: sed illi tamen ut hîc assentiar, nisi efficaci documento, quod
qvîdem hîc nullum video, annum hunc 1420. stabiliat, impetrare
à me non possum: præsertim qvi meminerim aliquid humani quo-
que passum, ubi Osiandri errorem secutus Petrum Dresdensem
A. 1400. ait communionem sub unâ impugnare cœpisse z).

§. 97. Quod si bellum illud reputo, quo circa ea tempora
Husfitæ has provincias, & in his Cygneam urbem vel ipso Schmi-
dio teste a) graviter afflixerunt, sanè verosimile vix videtur, Pe-
tro, qvem Husfitarum utiqve religioni constanter adhæsisse nemo
vocat in dubium, sedem tùm in his regionibus vel concessam, vel
ad annum usqve 1440. quo Cygneæ ipsum obiisse nescio qvem
autorem secutus pronunciat Krügerus b), prorogatam fuisse.

sed Pragâ
discessit A.
1409.

§. 98. Sic ergò res tandem huc redibit iterum, ut statua-
mus, ipsum potius A. 1409. ubi Pragam unâ cum Germanis cæte-
ris deseruisset, provinciam informandæ in scholâ non unâ juven-
tutis suscepisse, eaqve per quinquennii spacium fideliter fuisse
functum, donec A. 1414. odio sincerioris, quam ab Husso, non-
dum damnato qvîdem, sed furoribus Pontificiorum jam exposito
acceperat, doctrinæ agitatus, refugere ad Pragenfes cogeretur.

Quæ

verba Calvisii hæc sunt: *Petrus Dresdensis, qvi primus Pragæ mutationem
Cenæ Dominicæ impugnavit, in Misniam venit, regitq; Scholas Misnensem,
& post Chemnicensem & Zuiccaviensem - - &c. Fab.* y) verba ejus

qvære lit. k. ad §. 87. z) principium erroris lit s. ad §. 54. dete-
ctum vide. a) Vide Chron. ejus p. 219. & Annales sub annis 1426.

1429. 1430. p. 186. 188. 190. b) supra lit. l. ad §. 87.

Quæ sic etiam causa fuerit, cur semel iterumque, dum hæret in patriâ minus gratus, urbem urbe mutaverit.

§. 99. Porrò tres nominari urbes video, in quibus Ludimagistri fuerit commissum ipsi officium. Verùm in his quoque dissidia duo scribentium animadverto. Levius illud de duabus posterioribus, quas quidem *Chemnicium* fuisse ac *Zviccaviam* seu *Cygneam*, omnes excepto Schmidio, qui *Chemnitium* planè præterit *c*), consentiunt, sed hîc *Zviccaviam* Dresserus *d*) & Albinus soli *priorem* memorant, *posteriores* reliqui omnes *e*). Quorum calculis meum adjungo, non tam multitudini suffragiorum cedens, quàm Welleri victus autoritate atque Fabricii.

Et Chemnitii ac Zviccavia,

§. 100. Eadem Welleri ac Fabricii autoritas persuadet mihi, ut quod ad alterum, idque gravius dissidium attinet, credam, Petrum antequam ad Chemnicenses atque Cygneos docendi gratiâ migraret, Scholastico munere functum fuisse *Dresda* potius, cuius apud Wellerum *f*) clarissima est mentio, apud Fabricium *g*) non penitus obscura, quàm *Misena*, quod posterius multis quidem placet *h*), sed vix aliam opinor ob causam, quàm quia mentem alius Fabricii non assequitur *i*), alius sic aberrantem sequitur.

prius autem Dresda.

non Misena,

§. 101. Accedat autoritati ratio. Probabilius enim est, redire ad Germanos Petrum in urbe natali subsidia vitæ & quæsi-
visse primùm, & impetrâsse, quàm alibi.

§. 102. Quæramus porrò, quâ inter scholarum istarum magistris dignitate polluerit noster? Schmidio *k*) apertè *Rektor* audit scholæ *Cygneæ*, Krugero *l*) etiam cæterarum duarum *m*). Sed vox Ludimoderatoris quâ post Fabricium alii quidam, vox item

functus est officio scholastico,

E

Scholæ

c) eâ fortasse ob causam, quâ ad §. 87. lit. k. tetigi. *d*) de urb. Germ. p. 209. *e*) VVellerus, Fabricius, Bucholcerus, Calvisius, Krügerus, VVeberus, Söffingus, Hofmannus. *f*) supra lit. u. ad §. 93. *g*) vide lit. u. ad §. 17. *h*) omnes puta, excepto VVellero & Fabricio, quos memoravi ad §. præced. lit. e. *i*) ut Bucholcerus, de quo vide §. 23. *k*) Chron. p. 412. qui quidem postea [verbis quæ lit. k. ad §. 87. descripsi] satis habet appellasse Scholæ magistrum. *l*) supra lit. l. ad §. 87. *m*) Confer lit. x. ad §. 94. locum Calvisii.

Scholæ magistri *n*), quâ Wellerus & Albinus utuntur, applicari videtur posse Collegis etiam Rectore inferioribus.

fortasse
Cantoris.

§. 103. Quid ergò si putemus eum *Cantoris* functum officio? Sanè hoc suspicandi causa inde nascitur nobis, quòd *hymnos* eum quosdam Ecclesiasticos seu *Introitus* de diebus festis, item *Cantilenas* aliquot sacras, in quibus germanica sunt latinis mixta, composuisse proditum est *o*). Confirmabitur hæc suspicio, si demonstrari queat (quod quidem aliòqvi probabile est,) rhythmis eum suis modulos quoque Musicos adjecisse.

Composuit

hymnos,

& *cantilenas latino-germanicas*

§. 104. Ad *hymnos* Petri Dresdensis eum refero, quem peculiari expositione illustravit Hieronymus Wellerus *p*). Inter *cantilenas* autem, quæ vicissitudine gratâ latini & germanici sermonis usurpantur, maximè notæ sunt nobis, ipsi etiam B. Luthero, quæ in Ecclesiis nostris conservarentur, dignæ habitæ *q*), *In dulci jubilo r*), & *Puer natus in Betlehem s*). Præter has memorantur & aliæ, nimirum *Quem pastores t*): *In natali Domini u*):
Nobis

n) Schulmeister.

o) à Fabricio supra §. 18. & aliis

p) Analect. germanicè vers. à Mich. Hempel. p. 133. seqq. ubi testatur inter alia, Christum eo in hymno vocari eine glühende Kugel im brennenden Feuer. *q*) Extant in libro der geistl. Lieder / qui superflite adhuc Luthero plus unâ vice prodiit. In editione A. 1544. habes eas p. 136. 137. Præfatio p. 131. his verbis eas ac similes ipsarum commendat: Diese alten Lieder -- haben wir auch mit aufgerafft / zum Zeugniß etlicher frommen Christen / so vor uns gewest sind in dem großen Finsterniß der falschen Lehre. Auf daß man ja sehen möge / wie dennoch allezeit Leute gewesen sind / die Christum recht erkannt haben / &c.

r) Cantilenæ hujus autorem *M. Petrum de Mladonovicz* haberi frustra nobis persuadere conatur Zach. Theobaldus Husitenfr. II. p. 148. *Petro Dresdensi* eam asserunt Dresserus, Calvisius, Herbergerus, alii. Quomodo autem eam Pontificii, ut Mariolatricæ suæ inserviret, adulteraverint, Veberus annotavit.

s) Tribuunt hanc *Petro Dresdensi* Krüger, Calvisius, Söffing.

t) ab Herbergero. Habes autem eam in Harmoniâ sacrâ Scholæ Gorlic. p. 72. edit. 1613.

u) Duas hujus initii cantiones reperio, quarum una his verbis continuatur: *gaudent omnes Angeli*, [Gesangb. Görlitz A. 1610. Part. I. p. 56.] altera his: *casti gaudent Angeli*, [ibid. p. 106.] Prioris autorem credi *Petrum Dres-*

Nobis est natus hodie x).

§. 105. Sed quid movit ipsum, ut inusitatas Ecclesiae canendi formulas comminisceretur, quæ germanico sermoni miscerent latinum? Si Schmidium audimus, decreverat ipse initio merè germanicas cantilenas templis invehere; obstiterunt alii, quòd nolent ab Ecclesiae Romanae ritibus, quæ non nisi latinis assuevissent, recedi; ipse litem ad Pontificem detulit, qui tandem supplicibus Petri literis victus, indulgit hoc saltem cantionum genus, quod utriusque lingvæ mixturam præ se ferret. Miraculum hoc dixerim. Solent enim Romani Pontifices versus eos, quos pro hæreticis habent, fulmina centum citius, quàm benevolentia vel hebetissimum radium unum ejaculari.

§. 106. Alia Valerii Herbergeri opinio, quam quidem in ipso deprehendere nondum licuit, affertur y), significare sic autorem voluisse, præ stupore insigni, quem divinorum excitet miraculorum magnitudo, nescire Ecclesiam, quid loqueretur aut quomodo. Alludunt hæc non leviter ad *spiritualem* illam, quam Theologi mystici laudant, *ebrietatem z)* & *jubilationem a)*,

non tam indulgentem
Papam,

aut inclinante

Theologia
mystica,

E 2

densam ait Scriptor anonymus Fomitis maturioris curæ, [das ist / Anleitung / - wie die geistlichen - - Lob, Gesänge -- mit mehrer Andacht können - - gesungen werden / --] Rig. 1632. C. 4: D. 1. Forfitan idem & posterioris autor. x) apud eundem Anonymum D. 2. Exhibet eam & absque mentione Autoris Nürnberg. Gesangb. p. 309. ed. 1623.

y) ab eodem Schmidio Zwicf. Chron. p. 413. hanc sententiam improbante, qui & alios, neminem tamen nominans, idem eum Herbergero sentire innuit. Multa scripsit Herbergerus, pietatis, eruditionis, eloquentiæ famâ insignis Theologus; ubi ista scripserit, non additur. Hoc certum habeo, non legi tale quid in concione ejus de Hufso [ad quam hæc in dissertatione nostrâ sæpius respeximus,] quanquam ibi cantionum Petri latino-germanicarum mentio. Rem interim Schmidii verbis exequor: Etliche / als Valerius Herberger ic. geben für / diese Lieder weren gemacht worden / anzudeuten / die großen Wunder Gottes / daß gleichsam die Christliche Kirche auß großer Verwunderung / nicht wüßte / wie und was sie reden solte. z) Maxim. Sandæ. Clav. Theol. myst. p. 187. Est ebrietas spiritualis, quando quispiam plus spiritualis gustus & voluptatis percipit, quàm cor illius, aut appetitus vel concupiscere vel capere possit. Istæ spiritualis ebrietas gestus varios & insolitos in homine excitat. Quidam

nem a), quam adeò & prima Cantici, *In dulci jubilo*, verba præ se ferre aliquis putet. Sed mysticæ tamen Theologiæ Petrum fuisse addictum affirmare non audeo.

quam ut vi-
am pararet
purè germa-
nicis.

§. 107. Digna maximè, quam non recitemus modò, sed sequamur etiam, sententia est Kromayeri b), & Söffingi c), eum in finem id genus cantilenarum compositum à Petro fuisse perhibentium, ut sensim viam ad cantiones merè germanicas introducendas, (cùm aliàs merè latinis in Ecclesiâ Pontificiâ reboarent omnia,) muniret.

Obiisse fer-
tur anno
1440.

§. 108. Restat, aliquid de obitu nostri referamus. Verùm aliud hîc nihil occurrit, nisi quod è Krügero d) didicimus, admodùm senem obiisse anno 1440. Idem addit, contigisse hoc Cygneæ. Sed cur in Bohemiâ potius mortalitatem exuisse credamus, supra e) jam reddita est ratio.

§. 109. Finita sic Petri est historia, quantum ejus ad nos transit. Æquum autem omninò, ut venerabilem viri hujus memoriam custodiamus porrò. Misera tunc in his regionibus facies fuit religionis. Excitavit tamen hominem Germanum DEUS, qui & civibus suis vernaculos præiret hymnos, eosque plenos pietatis f), & inter Bohemos κυλικοκλεψιασιν sacrificiorum Antichristi felicissimo eventu primus impugnaret g)

§. 110. Suc-

dum sic ebrii sunt, præ gaudii abundantia in cantica & Dei laudes prorumpunt. Alii præ nimia cordis voluptate multas emittunt lacrymas &c.

a) Idem p. 259. *JUBILATIO est testificatio insolentis gaudii per vocem minus cognitam & perceptam, aliquando etiam inconditam.* b) Hi-

stor. Eccles. p. 527. c) p. 92. 93. rer. gestar. ab A. 1500. ad 1600.

d) respice ad lit. 1. sub §. 87. e) §. 95. 97. f) Repertus est vir

pius, cujus anima jamjam è mortali corpore discessura, Petri Dresden-
sis hymnum caneret, in eoque exultaret. Historiam è D. Jac. VVelleri
fascic. vivent. Brunsvic. conc. 13. p. 557. his verbis recitat VVencesl.
Bergman Tremend. mortis hor. p. 37. Herr M. Antonius Berger/ Pfar-
rer der Kirchen zu S. Andreæ in Braunschweig hat bey seiner großen
Schwachheit mit hevrdringenden end mit Freuden angefangen zu sin-
gen: In dulci Jubilo, und das Trahe me post te zum dfftern wiederholet.
Ist also unter dem Gebeth selig entschlaffen den 2. Januarii 1643. seines Al-
ters im 56. Jahr. g) Respice eum primis ad s. 46. 53. 74.

§. 110. Succesit illud seculum, quo affulgente sibi cœlitus clarissimâ Evangelii luce B. Lutherus eandem in atavos diffudit nostros, & quicquid caliginis sub regno tenebrarum has provincias afflaverat, dexterimè discussit. Hæc sanctissimæ religionis integritas in nos derivata ne unquam posteris intercidat, Numen Divinum supplici voce veneramur!

COROLLARIA:

I.

Discrepantia circumstantiarum in autoribus eandem historiam referentibus non sat firmum est argumentum historiæ penitus confictæ.

II.

Causa prima in operando cum secunda concurrit.

III.

Animam nostram generari per traducem sententia optima est.

IV.

Samsonis *αυτοχερεια* omninò laudanda est.

V.

Simultanea Polygamia est illicita.

THOMASII ductu proponis lemmatadocta,
Quæ sunt digna Tibi scitu aliisque simul.
Laudamus studium JOVÆ benedictio nostri
Successus porrò det Tibi, corde precor!

*pie gratulationis ergò
addebat*

GEORGIUS MOEBIUS,
D. Prof. P., Facult. Theol. Sub-Sen.
& DECANUS.

Quem Dresda ENSIFERI sedes augusta Dynasta
Protulit in Mysiis secla duo ante plagis,
Quem Praga, atque, solum mibi quæ natale, Cygnæa
Regem habuit Latia non sine laude Schola,
Hunc media in lucem trahis ex caligine PETRUM,
Et sacri calicis fata Bobema refers.
Maçte animo, Dresdensis, eo! Sic gloria CHRISTI,
Et Patriæ asseritur lausq; decusq; tua;
Sic lux in tenebris divina ostenditur ipsis,
RUTIGER Oq; salus sub DUCE nostra patet.
Maçte animo, Dresdensis, eo, quemq; ve eripis atro
Pulvere, Dresdensem dein imitare tuum!
Sincerus sic † Pastor eris, doctorvè juventa,
Dresdensisq; adeò munere Petrus eris.

properabam.

Auditori hætenus longè charissimo, nunc sub Ve-
nerabili Socero meo disputanti fortem fau-
stissimam comprecatus

L. Joachimus Fellerus, Cygn. Poëf. P. P.
& Academ. Bibliothecarius.

† Conradus VVimpina in Anacephaleosi (Sæctarum fol. 27. hunc Petrum
Dresdensem facit Pragensem Concionatorem penes D. Michaellem;
Sed alii Pragensem Ludi-magistrum. Dresden-

D*resdensem* PETRUM memoras *Dresdensis* & ipse,
Sic pius est curæ Sympatriota *Tibi*.
Qui Pragæ primus monstravit dogmata sancta,
De Cœnâ Domini, quæ dedit ipse DEUS.
Maluit exilio qui se submittere duro,
Quàm Papistarum dogmata falsa sequi.
Hujus dum cursum tractas, *Doctissime Schreiber*,
Rem tractas de qua laus *Tibi* certa manet.
Nam quæ de P E T R O dicunt contraria scripta,
Concilias, lumen reddis & Husfiticis.
Sic Patriam charam non parvo insignis honore,
Dum tales fistis, Patria clara quibus.
Gratulor his cæptis, concedat Numen ab alto,
Ipse ut mox Patriæ sis honor atq; decus!

*In honorem Eruditissimi Dn. Respondentis
hæc adjicere volebat*

VALENTINUS FRIDERICI,

S. S. Theol. Baccal. Facult. Phil. Assessor.
Min. Principp. Collegii Collegiatus.

H*usfi* Dresdensis recipit dum dogmata Petrus,
Et veram patriæ monstrat ad astra viam;
Turpiter in Papam nimio seducta favore
Dresda olim Petrum non capit ampla suum.
Quid de Te speres, S CHREIBERE, ajasve futurum?
Hæc instare Tibi num quovq; fata putes?
Quippe Husfi sequeris penitus quovq; dogmata Dresdâ,
Husso & prædictus quæ renovavit olor.
Vanus at hic timor est. Magno devincta Luthero
S CHREIBERUM capiet nam tua Dresda suum.

*Paucula hæc Ornatisimo Dn. Respondenti infigne, quod edidit,
eruditionis specimen animitus gratulatus scrib.*

M. JOH. HEINRICUS ERNESTI.

Dum

Zd 2310 QK

Dum de Dresdenſi dicis, CHARISSIME, Petro,
 Succlamo: Petrus quam benè currit! age
Gratulor ex animo, pondus Celsiſſimus auſis
 Addat, ut in proprium pullulet hocce decus!

Sic Pereximio Dn Respondenti, Commensali ſuo,
de egregio ſpecimine gratulari volebat,
debebat

M. Joh. Fried. Zünger/
SS. Theol. Stud.

Arte paratur honos, ſtygias descendere ad umbras
 Ars vetat, æternum nomen ab arte venit:
Hæc, SCHR EIBER E, Tibi mens eſt, Te ſcripta Sôphorum
 Temporis & priſci volvere facta juvat.
 Testis nunc cathèdra & Muſarum Præſes Apollo,
 Quodq̄ve edis magnæ laudis & artis opus.
Maçte auſis, SCHR EIBER E, Tuis, ita currere perge
 Hoc ſtadium, inſignis palma parata Tibi eſt.
Felix qui Patriæ ſtudiorum conſecrat uſus
 Qua nihil in terris charius eſſe debet,

Hanc amoris non fucati teſſeram Schreiberô
ſuo *πυλυφιλάτω* ponere voluit
Jonas Gelenius S. Georg. Hung. SS.
Th. Stud. & Alumnus Electoralis.

Pon Zed 2310, QK

ULB Halle

3

002 392 836

.SS.
is.

Pun. d. K. 20

Z d
2310

DISS

PET

ICA

ES.

JOVA
Inclyto SEN

ente,
fentiente

VIRI
DN.M.JA
Eloqvent. P
Ordinis Su

MI
MASII,
ilosoph.
olleg.

Præceptoris

motoris

Placidæ Συ
Ad diem

nittit
T.

JOHANN -
DRESDE

Schreiber /
Stud.

LITEA

685

